

alexandru sever

DIVORTUL

piesă în trei acte

Tony Leordeanu	Vintilă Şova
Geta	Gigi
Bătrîna Leordeanu	Un ofiţer german
Felix Comănescu	Un slujitor bătrîn

*Capitală de judeţ, în nordul Moldovei.
Vara lui 1944.*

Motto: *Sînt rupturi în conştiinţă tot atît de definitive ca moartea.*

A C T U L Î N T Î I

Un hol de trecere cu cîteva uşi spre interiorul apartamentului, cu o uşă spre grădină şi o scară spre dormitorul soţilor Leordeanu. Un amurg de vară. Bătrîna Leordeanu e instalată într-un fotoliu adînc, cu un baston în mînă. Fiul ei, Tony, se plimbă agitat pe dinainte-i.

BĂTRÎNA LEORDEANU : Tony, ți s-a întîmplat ceva ?

TONY : Nu.

BĂTRÎNA (grav) : Ești neliniștit, Tony. **TONY :** Da de unde !

BĂTRÎNA : De ce te ascunzi de mama ta, Tony ?

TONY (înțepenit locului, plictisit) : Toate vrei să le știi, mamă... Întotdeauna m-ai copleșit cu întrebările tale, cu grija ta, cu iubirea ta... Ce vrei să-ți spun ca să te mulțumesc ? Vrei să știi dacă sînt liniștit ? Sînt.

BĂTRÎNA (scrutîndu-l) : Adevărat, Tony ?

TONY (o privește fix, speriat) : Sînt puțîn tulburat, e adevărat. Aniversările astea... sînt întotdeauna tulburătoare. Cîțiva ani de căsătorie cu o femeie pe care nu contenești s-o iubești și s-o rîvnești sînt amețitori ca o prăpastie insondabilă...

BĂTRÎNA : Asta-i tot, Tony ?

TONY : Știi ce-mi trece prin cap?... Că asta e ultima aniversare a căsătoriei mele pe timp de război... Doamne ! Și războiul ăsta, care nu se mai termină... și care se termină prost... Zvonurile astea... Ai observat ce greu le suportă ?

BĂTRÎNA : Cine, Tony ?

TONY (cu un ton de reproș, voalat de un zîmbet, parcă ar vrea să se elibereze cu delicatețe de o constrîngere insistență) : Bine, mamă, nici acum, atîția ani după căsătorie, nu te poți împăca cu gîndul că am o soție și că soția asta e Geta ?

BĂTRÎNA (rece) : Bine, să trecem la probleme mai importante... Tu știi de ce am venit ?

TONY (neliniștit, deodată, de o întrebare pe care, se vede bine, nu și-a pus-o nici o clipă) : Nu, nu m-am gîndit la asta... Credeam că ai venit ca să fii lingă mine. (Ironie.) Sau puteam să-mi închipui că ai ținut, cu prezența dumitale, să dai strălucire unei aniversări modeste, tăcute și fără fast. Dar acum stau și mă întreb ce rost avea într-adevăr, la anii dumitale și într-un moment atît de tulbure, să vii tocmai din București în fundul ăsta de provincie...

BĂTRÎNA : Am venit să te iau.

TONY (stupefiat) : Cum să mă iei ? ! (Ride iritat.) Doamne, mamă... Nemții stăpînesc orașul, frontul se apropie în fiecare clipă... E război în toate cele patru puncte cardinale... Și dumneata vrei să pleci ! Pe unde ? Autoritățile noastre au fost, de fapt, suspendate, circulația e interzisă de cum se lasă seara... Sîntem pînziți, suspecțați... Numai Teibschitz, locotenent Teibschitz ne mai salută. Pe Geta. Discret. Vrea să rămînă un gentleman pînă la urmă. Dar Teibschitz pleacă. Într-o zi, poate într-un ceas, se mută, se cară, se retrage... Dracu să-l ia ! Și dumneata vrei să pleci ? Pe unde ?

BĂTRÎNA : E aranjat.

TONY : Nu-nțeleg.

BĂTRÎNA : Fii liniștit. Eu nu stau de vorbă cu Teibschitz. Sînt alții mai

- mari. Știi de ce m-a vizitat azi-dimineață prefectul?... Da, vechiul meu prieten... Crezi că a venit să-mi facă o vizită de curtoazie?
- TONY: Probabil, o șterge și el!
- BĂTRÎNA: Probabil. M-a înștiințat că a primit ordin să aibă grijă de mine și să-mi înlesnească întoarcerea la București, cu orice mijloace... cu toți ai mei.
- TONY: Când?
- BĂTRÎNA: Trebuie să ne grăbim: miine... Probabil în zori.
- TONY: În zori!... Și nu ți-e teamă că te-ar putea găti vreun neamț?
- BĂTRÎNA: Ba da. Cu toate că prietenul meu a luat legătura și cu ei.
- TONY: Va să zică, e hotărât totul?!
- BĂTRÎNA: Aproape. Peste un ceas or să vină aici... vechiul meu prieten și vreo doi ofițeri nemți, și o să stabilim toate amănuntele.
- TONY (cu o ironie din care nu lipsește o nuanță de admirație): Știi ce am impresia? Că dumneata ești singura mare putere care porți tratative cu ei.
- BĂTRÎNA (uscat): Nu... nu sînt singura.
- TONY (privind în plafon, ca și când ar încerca să urmărească mișcările soției sale): Și Geta habar n-are!
- BĂTRÎNA (imperturbabil): Bagaje cât mai puține... Și, în general, cât mai puțină zarvă.
- TONY: Trebuie să-i spun Getei.
- BĂTRÎNA (acru): Mda, mai bine spune-i să pregătească vreo gustare.
- TONY (o privește fix, răpus de atita consecvență în acțiuni și de atita tenacitate în antipatii): Ești chiar atît de tare?
- BĂTRÎNA: Nu. Dar orice ar fi să se mai întîmple, prefer să fiu la București, care, oricum, e un oraș mare, nu un tîrg infect ca ăsta, unde te știe orice golan. Și, pe urmă, Bucureștiul e un oraș din care se mai poate încă pleca...
- TONY (balid): Vrei să spui...
- BĂTRÎNA: Mda. E singurul oraș din țara asta în care se mai poate găsi un avion pentru străinătate.
- TONY: Când?
- BĂTRÎNA: Cînd se va putea. La prima ocazie. Dar ocazia asta trebuie să ne găsească acolo. Cît timp nu se așază apele aici, prin țară, prefer să stau pe aiurea.
- TONY: Bine, dar Geta?...
- BĂTRÎNA: Să-i spui! Adică, să-i spui atît cît e strict necesar... că trebuie să plecăm de aici.
- TONY (pe gînduri): O dată i-am făcut o aluzie...
- BĂTRÎNA: Nu-i timp de aluzii. Vorbește-i romînește! Și spune-i să-și țină gura.
- TONY (preocupat): Nu voia să plece. Spune că se teme să expună copilul în vreme de război.
- BĂTRÎNA: Atunci n-are decît să rămînă.
- TONY (nițel uimit): S-o las aici?
- BĂTRÎNA: Are să vină pe urmă.
- TONY (încearcă să ridă): Mamă, știi ce am impresia? Că te temi de Geta. Întotdeauna, de altfel, ai suspectat-o nițel... Poate unde te-ai temut că te-ar putea înlocui în inima mea...
- BĂTRÎNA: Nu mă tem! Iubirea unei mame nu poate fi înlocuită.
- TONY: Desigur (cu un efort pentru blîndețe). Dar nici nu poate ține loc de orice. Să-ți împarți afecțiunile nu înseamnă întotdeauna să ți le înjumătățești. Te iubesc azi poate tot atît cît te iubeam cînd eram copil în casa ta. Vezi, îți fac o declarație de dragoste.
- BĂTRÎNA (gravă): Merit.
- TONY (atent la nuanțe): Vrei să spui că Geta nu merită?... Știi bine că eu am avut mai multă nevoie de ea decît ea de mine.
- BĂTRÎNA: Nu-i adevărat. Dacă e vorba să cîntărim cine a avut nevoie mai mare... atunci ar trebui să-ți fie vesnic recunoscătoare că ai luat-o... Cine s-ar mai fi uitat la ea, după povestea aia obscură cu Vintilă Șova?
- TONY (balid): Mamă, știi bine că între ei n-a fost nimic.
- BĂTRÎNA (imperturbabil): Asta ar mai fi trebuit!... (Incapabilă încă să cedeze posibilitatea de a-și reface atuurile.) Totuși n-ai să negi că l-a cunoscut... Un asasin, un tip obscur și primejdios...
- TONY: Și eu l-am cunoscut, și Felix... A fost prietenul nostru comun... din copilărie. Am studentit împreună... E destul oare ca să fiu suspect?
- BĂTRÎNA: Ea l-a iubit.
- TONY (atins): Poate... Dar cine nu știe cîtă tărie a dovedit renunțînd la o afecțiune de ani de zile... (pe gînduri) și cîtă tărie a mărturisit acceptînd, în condițiile acestui dezastru al inimii, să fie soția mea, numai pentru că aveam nevoie de ea... Eram bolnav greu, eram aproape un invalid... Un cadavru... Dar a venit lîngă mine... A venit lîngă mine, deși întotdeauna am fost convins că de nu va fi Vintilă Șova soțul ei, trebuie neapărat să fie cel de al treilea din breblanul nostru de

amici... Felix, Felix Comănescu, bunul și amabilul Felix.

BĂTRÎNA (*atentă la orice-i poate dispuța dragostea*): Felix! Tot mai vine pe la tine?... Te mai vezi încă cu el?

TONY: E prietenul cel mai bun al casei... Nu e absent niciodată la necazurile, nici la bucuriile noastre... Nici măcar războiul nu ne-a despărțit prea mult. După două luni s-a întors. Șchiop și trist. Gigi îl adoră și Geta îl stimează...

BĂTRÎNA (*acru*): Îl stimează... Te pomenești că vine și azi!

TONY: Mai încape vorbă!... N-a lipsit niciodată la sărbătorile casei. Dar de oriunde îl aruncă întâmplarea, ori obligațiile lui de chirurg, se înapoiază întotdeauna la timp. Niciodată nu consimte să ne uite.

BĂTRÎNA: Niciodată!... (*Aluziv.*) Nu-mi plac prietenii care nu știu să absenteze.

TONY: Mamă... La ce te gîndești? Felix e un om serios... și leal... Aș zice chiar că-l iubesc.

BĂTRÎNA: Spune ceva altfel? Dar nu ți se pare curios ca un om de vîrsta lui — era doar cel mai mare dintre voi trei, nu? — să rămîna becher în preajma femeii pe care a iubit-o?

TONY: Bietul Felix!... Vine și el pe aici să se încălzească la fericirea altora, dacă n-o poate avea pe a lui... Niciodată n-a avut noroc în dragoste. Cînd Geta a venit lîngă mine, Felix s-a dat la o parte zîmbind, fără să cîrcească, mereu amabil și elegant...

BĂTRÎNA: Da, da, vezi... nu cumva tot încălzindu-se la fericirea altora, să-și ardă mîinile într-o zi...

TONY: Mamă... de n-aș fi sigur că ții la fericirea mea mai mult ca la orice pe lume, de n-aș fi sigur... (*ironic*) că nici nu-ți poate trece prin minte să mă învrăjbești împotriva Getei după ani de căsnicie, și după ce este între noi un copil, aș crede că n-ai venit decît pentru a încerca să mă desparti de o femeie pe care — de ce să ne ascundem? — n-ai iubit-o niciodată, împotriva căreia te-ai declarat, de fapt, din primul ceas... (*Pe gînduri.*) De ce oare nu te vei fi împăcînd dumneata cu Geta? Pe oricine e în stare să cucerească... Numai dumneata ești inexpugnabilă... De ce o fi întîrziind să coboare?

BĂTRÎNA: S-o fi dichisind și ea... Nu-și aniversază în fiecare zi norocul de a te fi robit.

TONY (*privind în plafon, mereu preocupat parcă să urmărească mișcările soției sale*): Niciodată n-am priceput prea bine cum se face că dumneata, atît de consecventă în disprețul pentru cei care au avut nenorocul să-ți displică din prima clipă, nu poți avea înțelegere pentru consecvența cu care cineva își apără afecțiunile.

BĂTRÎNA: Tu nu-ți aperi afecțiunile... ci neputința de a renunța la mediocritate.

TONY (*palid*): Poate... poate că am motive să mă simt bine așa.

BĂTRÎNA: Bine?! Să te înmormințezi în orașul ăsta...

TONY: Poate m-am adăpostit.

BĂTRÎNA: Alături de o femeie care îți stăpînește inima și mintea... într-o casă... Pe vremea mea rostuiau aici douăzeci de servitori... Acum n-are cine să-ți dea barem un pahar cu apă... Dacă vrei să deschizi o ușă, trebuie, pur și simplu, să pui mîna să ți-o deschizi.

TONY (*plictisit*): Da, au trebuit să fugă toate slugile ca să redescopăr gustul gesturilor banale.

BĂTRÎNA: Și cînd te gîndești că, cu moșiile mele, cu renumele pe care ți l-a lăsat taică-tu și cu relațiile lumii noastre...

TONY: Da, știu... Numai eu lipseam tuturor acestor avantaje, pentru ca ele să producă un ministru.

BĂTRÎNA (*îl privește pătrunzător*): Știi de ce detest tirania soției tale?

TONY: Probabil pentru că urmează dictaturii dumitale.

BĂTRÎNA: Nu. Pentru că ți-a dizolvat voința!

TONY: Doamne! Ce mai putea să facă din resturile pe care i le-ai lăsat?

BĂTRÎNA: Îți arde a glumi!... Știi a ce miroase aici? Orașul ăsta ruinat și desuet... Casa asta, veche, prăbușită... Un cavou între Sf. Nicolae și Foișorul de Foc.

TONY: Ce dură ești! Nu vrei să încheiem un armistițiu?... (*Neliniștit.*) Mă duc să văd ce-i cu Geta... Tot am nițică treabă pe sus.

BĂTRÎNA (*uscat, fixîndu-l locului*): Ce treabă?

TONY (*cu un zîmbet chinuit, amuzat totuși de consecvența cu care bătrîna își realizează caracterul în fiecare clipă*): Toate vrei să le știi! Uite!... Mă duc să-i dau sărutarea de seară.

BĂTRÎNA: Bine, du-te! Numai nu uitați că trebuie să ne vină musafirii.

TONY: Nu mă îndoiesc că le vei face onorurile casei la fel de bine ca noi...

(*Urcă în goană treptele. Dar în capul scării se oprește.*) Mamă... pentru Dur-nezeu... când coborîm... încercă să fii mai afectuoasă... Are nevoie totuși de afecțiune!

BĂTRINA : Bine... am să încerc.

GIGI (*năvălind din interiorul apartamentului*): Mamă, mamă, a venit unchiul Felix! A venit unchiul! (*Dă cu ochii de bunică-sa, înțepenește.*)

BĂTRINA (*țearpână*): De câte ori ți-am spus că o casă nu-i o pădure?

GIGI (*cu ochi mari, bîlbîind, fără să știe, tot ce pregătise să spună*): Mi-a adus un urs, și pușcă, și bomboane... (*În spatele copilului, apare înalt, schiopătînd ușor, nițel obosit, cu trusa în mînă, Felix Comănescu.*)

FELIX : O... doamna Leordeanu! (*Copilul a profitat de apariție, ca să se fofileze în spatele lui și să dispară.*) Mă scuzați. Sărut mîna... Vin tocmai de la spital... Am trecut să aduc băia-tului jucăriile și să-i felicitez un ceas mai devreme.

BĂTRINA : Nu pari surprins că mă vezi!

FELIX (*zîmbind*): Războiul m-a învățat să fac față oricărei primejdii.

BĂTRINA : Va să zică, mă recunoști?

FELIX (*se apropie și-i sărută mîna*): O, toată copilăria mea e plină de aparițiile dumneavoastră... Cînd veneam să mă joc cu Tony, era suficient să ridicăm glasul doar cu un semiton... Îndată apăreai în capul scării... O singură privire avea asupra noastră efectul de a ne pietrifica.

BĂTRINA : Asta-i singura amintire pe care mi-ai păstrat-o? Va să zică, nu mă iubești!

FELIX : Vă respect.

BĂTRINA : Cel puțin ești sincer, domnule Comănescu... De fapt, ai rămas același... Nu știi să minți... N-ai mințit, probabil, niciodată... Cînd voiam să știu dacă Tony a făcut vreo năzbitie, era suficient să te privesc... Nu negai niciodată complicitatea dumitale... E un cusur mare... Și, după cît se pare, nu e singurul... Aud că vii aici în fiecare zi.

FELIX (*sesizînd o privire semnificativă. Zîmbește*): Da, războiul mi-a mîncat odată cu călcîiul și o doză apreciabilă de bun-simț.

BĂTRINA (*bănuitoare*): Îl condamni poate pe Tony că n-a fost pe front?

FELIX : Nici nu-mi trece prin minte.

BĂTRINA : Inima lui subredă i-a interzis frontul. Dar te asigur că, lipsind de acolo, nimic nu l-a împiedicat să fie folositor aici.

FELIX : Nici nu mă îndoiesc!... Cît mă privește, mă tem numai să nu fiu aici tot atît de inutil ca acolo.

BĂTRINA : Nu-i nevoie să te scuzi... (*Indicîndu-i un scaun cu bastonul.*) Vreau să vorbesc cu dumneata.

FELIX (*stingaci*): O convorbire!...

BĂTRINA : Nu, un interogatoriu... (*Scru-tindu-l atent.*) Nu te miri de prezența mea în casă?

FELIX (*tîrziu*): La drept vorbind, nu! Mai devreme sau mai tîrziu trebuia să se întîmple și asta... Era oare de închipuit că veți renunța să reinnoiți — ca de atîtea ori în cursul acestor ani — efortul de a trece peste neînțelegeri?

BĂTRINA : O mamă nu renunță la copiii ei... Dar nu de asta e vorba. E vorba de ei... De Tony și de soția lui. Îți cunosc sentimentele pentru Geta... Nu trebuie să te neliniștești, nici să te scuzi... Nu sîntem răspunzători pentru sentimentele noastre. Și nu aștept de la dumneata lămuriri cu care s-o diminuezi pe Geta... Dar dacă cumva ții la prietenia lui Tony, cel puțin tot atît cît o iubești pe ea, nu ți-ai pus niciodată întrebarea asta, la care astăzi eu însumi te rog să-mi răspunzi... Ia seama... nu m-ai mințit niciodată. Crezi că Tony e fericit?

FELIX : Cine poate să răspundă în locul altuia?

BĂTRINA : Eu pot. Nu-i fericit. Dragostea lui e o infirmitate. El a luat-o cu egoismul unui infirm care vrea să se asigure de infirmieră. Dar în egoismul asta întunecat văd triumfînd, camuflată, voința ei mai degrabă decît dorința lui!... Stai jos! N-am terminat.

FELIX (*posomorît*): Dacă doriți. (*Se așază.*)

BĂTRINA (*privindu-l pe sub sprîncene*): Văd că ești de altă părere... și probabil numai politetea te împiedică să mi-o arunci în față... (*Gînditoare, fără să înregistreze gestul lui de protest.*) Poate sînt lucruri pe care nu le înțeleg. Niciodată n-am putut înțelege prea bine ce s-a întîmplat atunci, acum cîțiva ani... Atunci, în preajma războiului, toate erau încă atît de încălțate... Și au venit apoi atîtea răsturnări!... Nu vrei să-mi spui?... Poate că știi mai multe ca mine... Acum, cînd anii au trecut și ce s-a făcut nu se mai poate desface, poate ai putea să mă lămurești fără teama de a mai supăra pe cineva.

FELIX (*își scoate pipa*): La început... am fost trei: Tony, Vintilă Șova și

eu... Colegi încă din liceu... Pe Geta am cunoscut-o cu toții în anii studenției. Era fiica unuia din profesorii noștri... O iubeam toți trei. Dar simpatiile Getei au mers către Vintilă Șova.

BĂTRINA : Feciorul popii !

FELIX : Fuseseră copil mult așteptat și popa ținea la el ca la ochii din cap. Cînd odată, băiatul a fugit de acasă, a pus în mișcare toată poliția țării... L-au găsit în portul Brăilei, într-o casă de toleranță, așteptînd o ocazie s-o șteargă pe Mediterană. Avea atunci 16 ani.

BĂTRINA : Am cunoscut oameni care aveau despre el o părere excelentă.

FELIX : Era un student mediocru. Dar inteligent și cu o țineră de minte fenomenală. Putea să ne vorbească un ceas întreg, fără întrerupere, pînă ne zăpăcea de tot. Cînd descopeream că nu făcuseră altceva decît să reproducă zece pagini din nu știu ce curs de filozofie, îl iertam rîzînd. Performanța compensa poltroneria.

BĂTRINA : Și, înțeleg, izbutea să fie primul.

FELIX : Da. Întotdeauna, primul. Erau profesori care îi prevesteau o carieră strălucită... Dar nu cred să fi fost vreunul care să-și închipuie că tînărul ăsta va ajunge vreodată agent al siguranței.

BĂTRINA : Și, firește, Geta prefera să-i asculte pe aceștia mai degrabă decît pe taică-su !

FELIX : Ce altceva ar fi putut să facă, cînd toată lumea asta care își pregătea asasinii de care avea nevoie, i-l prezenta ca pe un erou ?

BĂTRINA : Ce ciudat gîndești !

FELIX : Căsătoria lor era un lucru ca și stabilit... Atunci a căzut peste ea prima nenorocire : asasinarea profesorului... L-au ucis într-una din nopțile acelea crunte...

BĂTRINA : Cu topoarele... Și-a căutat moartea cu lumina. Cine l-a pus să facă politică ?

FELIX : Cam în aceeași epocă am auzit pentru prima oară vorbindu-se de metamorfozele lui Vintilă Șova : era, se pare, agent al siguranței, spion și, în același timp, șeful unei bande de escroci și de asasini. Am fost uluit... Era acuzat de crime feroase... O afacere tenebroasă... Între altele, era învinuit de asasinarea lui Ion Petreanu, avocatul care îl dovedise martor mincinos într-un proces anticomunist. Se pare că nu s-au putut dovedi toate capetele de acuzare... Dar cîte s-au dovedit ar fi fost deajuns să-l trimită în fața plutonului de execuție... Prin ce complici-

tați obscure a scăpat, nu pricep. A fugit în Germania.

BĂTRINA : Da, da, îmi amintesc. Ce zbuciumat a fost Tony... Poate să fi fost amenințarea teribilă a războiului, poate să fi fost o răbufnire a spaimelor lui din copilărie... poate să fi fost inima lui sensibilă, alterată în încrederea lui pentru un vechi prieten... s-a îmbolnăvit greu... Aiura... Nu pomenea decît de Șova, de nu știu ce omoruri îngrozitoare... În aiurelile lui, nu mă striga niciodată pe mine... Pe ea o chema.

FELIX : Asta a fost epoca în care Geta s-a apropiat de Tony... Moartea tatălui său o lipsise de singurul ei sprijin. Nu mai avea pe nimeni, doar niște rude îndepărtate, nu avea nici o avere... Era singură și săracă. Încredințarea că omul pe care-l iubea nu era decît un ucigaș s-a adăugat la atîtea nefericiri, cu efectul doplețor al unei încercări de asasinat moral... De unde a luat atîta putere să supraviețuiască ?

BĂTRINA (ironic, cu aluzie pe adresa vechi) : Da, a fost tare.

FELIX (serios) : Foarte tare. În ziua în care Șova a fost arestat, în conștiința ei era de acum judecat și condamnat fără apel. Toate implorările lui au fost zadarnice : n-a putut obține nici măcar o singură dată să vină să-l vadă. Din ziua aceea ea nu l-a mai văzut.

BĂTRINA : Niciodată ?

FELIX : Niciodată... Trebuie să fie îngrozitor să realizezi în conștiința ta moartea unui om pe care l-ai iubit. Pentru ea era mort, cu desăvîrșire mort... Ideea de a-l vizita trebuie să i se fi părut tot atît de absurdă ca și aceea de a-și da rendez-vous cu un om îngropat la doi metri în pămînt.

BĂTRINA (oarecum convînsă) : Da, a fost tare... Prea tare pentru Tony... Nu crezi ? Tony e slab... Întotdeauna mi s-a părut că a moștenit mai mult din firea bolnăvicioasă a lui taică-su, decît din a mea... A căzut în brațele ei, pesemne, în virtutea cîne știe cărei legi care impune ca cel mai tare să atragă întotdeauna pe cel mai slab.

FELIX : Știu eu ? !... Uneori, cînd încerc să-mi explic, mi se pare că ea trebuie să fi avut nevoie de Tony poate tot atît cît Tony de ea... Poate să fi fost la început nevoia de a-și dovedi că existența ei nu e de prisos dacă mai poate fi de folos cuiva... Poate să fi fost și sentimentul acela matern, latent în inima oricărei femei, care s-o fi împins spre acela dintre noi care avea mai multă nevoie de ea... Și, în clipa

- aceea, Tony, bolnav, avea nevoie de ea mai mult ca oricine... Restul a venit desigur firesc. Atîta sete de fericire, copilul, dragostea lui Tony...
- BĂTRINA**: Numai de mine n-a izbutit să se apropie...
- FELIX**: Poate că nu e numai vina ei... Poate și i se fi părut jignitoare ideea — atît de desuetă într-o epocă de răsturnări — că o căsătorie cu o femeie ca ea poate să însemne pentru cineva o mezalianță...
- BĂTRINA (glacială)**: Am impresia că discuția noastră s-a terminat...
- FELIX (dur, însă dur ca o mină de fier într-o mînușă de catifea)**: Nu... nu cred că s-a terminat...
- BĂTRINA (încrămenită, intuind deodată caracterul puternic al omului acestuia, în aparență atît de stîngaci)**: Ce spui?
- FELIX (tulburat)**: Aș vrea să vă spun că ar fi mai nimerit poate să vă cheltuiți puterile ocrotind această căsnicie, decît încercînd s-o minăți.
- BĂTRINA**: Nu înțeleg, domnule... Cine e ea să aibă nevoie de a fi ocrotită?
- FELIX**: Deocamdată, n-o amenință nimeni... Sau cel puțin așa cred.
- BĂTRINA**: Deocamdată!... Nu vrei să vorbești mai lămurit?
- FELIX (frămîntat)**: Nu vă pot spune acum mai mult...
- BĂTRINA**: Înțeleg: o fi secret profesional.
- FELIX (o privește fix, ca și cum ar vrea să se încredințeze dacă are dreptul să vorbească — și vorbește)**: Acum vreo doi ani, m-am întîlnit cu părintele Șova... Pe ce cale va fi primit știri de la fecioru-su nu știu... cu toate că nu-i greu de imaginat... Îmi spuse că Vintilă e la Paris și, ca să mă uimească cu desăvîrșire, îmi arătă și o fotografie: Vintilă în uniformă de S.S. Era, se pare, interpretul unui general neamț... Ce misiuni obscure va fi avut, Dumnezeu știe!
- BĂTRINA**: Asta-i tot?
- FELIX**: Ieri, pe la vremea prînzului, în fața unghi bodegi, un neamț își aprindea țigara... Da, era un neamț, dar gestul... era al lui.
- BĂTRINA (atentă)**: Și... crezi...
- FELIX**: Nu cred nimic. Trebuie să tăceți și să vegheați. Există întotdeauna loc pentru necazuri reale... De ce trebuie să mai inventăm?
- BĂTRINA (forîndu-l totuși cu o întrebare)**: Și crezi că ar încerca să ne viziteze?
- FELIX**: Nu cred... Doar dacă e nebun,
- sau dacă vrea să se sinucidă. (*S-aude soneria.*)
- BĂTRINA**: A sunat careva? (*Ascultă. Cu un suris palid.*) Pesemne, cineva care a greșit adresa. (*Îl privește atent, gînditoare.*) Te-ai schimbat mult, foarte mult... Cînd s-a întîmplat asta?
- FELIX**: Ați văzut oameni murind?
- BĂTRINA**: Pe tata... cînd eram copilă.
- FELIX**: Să mori în patul tău, legănat de bocetul familiei... Asta trebuie să fie un fel de fericire. Eu am văzut oameni murind... goi, singuri, în chinuri.
- BĂTRINA**: Război fără morți asta nu se poate.
- FELIX**: Ați ținut vreodată o pușcă în mînă?
- BĂTRINA**: Întotdeauna am regretat că nu m-am născut bărbat. Din păcate, nu m-a întreat nimeni.
- FELIX**: Puteți măcar să vă închipuiți cîte femei și cîți copii au asasinat hitleriștii în toată Europa? Eu pot.
- BĂTRINA (cu înete zîmbind)**: Și asta e un motiv pentru ca, undeva, în România, dumneata să fii mai puțin amabil cu o biată bătrînă ca mine?
- FELIX**: E greu să fii ipocrit cînd în jurul tău sînt patruzeci de milioane de morți.
- BĂTRINA**: A, ai pus la socoteală și morții bolșevicilor!
- FELIX**: Ai tuturor acelora pe care se întemeiază înfrîngerea nemților.
- BĂTRINA**: Și seamănă mai puțin cu alți morți?
- FELIX**: Da. Acum o săptămînă, nemții au împușcat în spatele gării un acar de-ai noștri, un comunist dovedit a fi provocat deraierea unui tren militar. S-au grăbit să-l îngroape, de parcă s-ar fi temut să nu se ridice și să pornească după ei. Mi-am spus atunci că există, se vede, oameni teribili care nu mor de tot, niciodată.
- BĂTRINA**: Domnule, mă sperii.
- FELIX**: Moartea lor continuă să fie activă în lume. Ființa lor își prelungeste existența cu forța amintirii lor teribile, ca și cum ar ști că oameni ca ei n-au voie să moară.
- BĂTRINA (bănuitoare)**: Dacă nu te-aș ști dintotdeauna... aș zice că ai devenit comunist.
- FELIX (calm)**: Ați văzut vreodată unul? (*Se aude soneria.*)
- BĂTRINA (atentă)**: Te pomenești c-o fi nemții! (*Cu băgare de seamă.*) Prefectul... un bun prieten din tînerete, m-a înștiințat de azi-dimineață că vor să încartiruiască aici un general. (*Prievind spre etaj.*) Și ei nu coboară!

TONY (*apărînd în capul scării*): Mamă, mamă... parcă a sunat... O, Felix! Cînd ai venit?! (*Strigînd peste umeri.*) Geta! Geta! A venit Felix! (*Coboară scara.*) Ce mai faci, Felix? Am fost sigur c-o să vii!

FELIX: Nu vin eu întotdeauna?!...

TONY (*preocupat*): Mamă, cine o fi sunat?... Geta! Geta!... Pînă o să coboare ea... Mamă, nu vrei să vezi mata cine a venit?

BĂTRÎNA: Nu. E casa voastră, nu a mea. (*Iese.*)

TONY (*cu un oftat*): Ce să fac? Toate trebuie să le fac singur! Stai, mă, nițel, că mă întorc îndată, numai să văd cine-i.

FELIX: Nu, trebuie să plec... Mai am treabă...

TONY: Stai, mă, mai stai nițel, să te vadă și Geta... O să se bucure! Hai, stai! (*Iese.*)

GETA (*din camera ei*): Tony!... (*Apare în capul scării în rochie de casă.*) Tony, m-ai strigat?... O, Felix! (*Coboară, încet, privindu-l surîzînd. E o femeie de o mare frumusețe, cu trăsături fine, subțiate de o frămîntare secretă. Tot timpul, chiar în momentele de intimitate, este în ea ceva reșinut, atent, fragil, un refuz de a se dărui, care neliniștește. Numai uneori, cînd pierde controlul concretului imediat, pare că privește dincolo de oameni și de lucruri.*) Ce bine îmi pare că ai venit! Eram îngrijorată... Mă temeam că n-ai să mai vii... Și cu trusa!?... Te pomenești că trebuie să pleci iară!

FELIX: Da, trebuie. Nu s-ar putea s-o șterg, fără să dau ochii cu musafirii voștri?

GETA: Care musafiri?! A, ți-a spus mama! Lasă, nu-i nimic! Îți dau drumu' pe-aici... Ai să ieși prin grădiniță... Felix, dacă ai ști ce bine îmi pare că ai venit! Ești singurul oaspete pe care îl aștept întotdeauna.

FELIX (*fericit*): Te bucuri într-adevăr că am venit?

GETA: Vai, Felix, o bucurie nu-i niciodată întreagă dacă nu-i împărtășită... Și eu... eu mă tem să mă bucur. Nici nu-ți închipui cît de mulțumită sînt că anul ăsta aniversarea căsătoriei va fi, prin puterea împrejurărilor, așa cum mi-am dorit-o întotdeauna, în tăcere.

FELIX: Poate că ai dreptate... Cînd e atîta geamăt și bocet în univers, bucuriile sînt ilegale.

GETA: Felix, crezi că vom mai avea vreodată dreptul să rîdem fără remușcări? Mor atîția oameni, și eu vreau atîta să fiu fericită! Poate chiar că și

sînt. E drept oare?... Sau, știu eu... Poate mi se pare numai că sînt... Ah, aniversările astea, care te obligă la bilanțuri penibile!

FELIX (*bănuitor*): Geta... te frămîntă ceva?

GETA: Felix... tu știi că Tony nu are de fapt nici un fel de boală de inimă?

FELIX: Crezi?

GETA: Am aflat de curînd, cu totul întîmplător... Nu-i ciudat?

FELIX: O fi vrut să scape de front... Te îngrijorează ceva?

GETA: O, nu... Nimic... De ce să cîrtesc!? Mă tem să nu stîrnesc invidia zeilor și minia lor. Mi se pare uneori că trăiesc nepermis de bine... Da, știu, asta nu înseamnă încă fericire, dar uneori mă întreb ce-am făcut ca s-o merit. În unele momente, îmi spun, că să mă consolez, că cel puțin n-am făcut nimic ca să n-o merit.

FELIX: Nu, draga mea, tu meriți... Ai iubit mult, ai dat întotdeauna din puterile tale celor care au avut nevoie de tine și ești dreaptă...ca o sabie.

GETA (*mișcată*): Felix, dragul meu Felix... Nu precupețești nici o osteneală ca să-mi justifiți liniștea... (*Pe gînduri.*) Felix, am să-ți spun ceva ce n-am mai spus încă niciodată, nimănui... Ai fost pe mare? Am citit undeva... Marinarii cunosc, se pare, momentul acela ciudat, unic, cînd furtuna nu e încă nicăieri și se presimte din toate cele... Momentul ăsta la mine durează de ani de zile... Mi-e milă de liniștea mea! Războiul... și dezamăgirile mi-au dovedit atît de dur cît sînt de fragile existențele... Tony e uneori atît de ciudat! Am unorii impresia, învîrtindu-mă prin casa asta, că trăiesc într-un pahar de cristal care în fiecă clipă se poate sparge... Știi de ce a venit bătrîna?... Vrea să plecăm. Mi-a spus Tony. A aranjat cu prefectul și cu nemții... (*Întră Tony.*)

TONY: Geta, Geta, au venit musafirii... (*Cu indignare glumeață.*) Bine, domnule, îmi ții nevasta de vorbă, cînd ofițerii marelui Reich consimt să ne sfințească pragul?

FELIX (*zăpăcit, cu ochii la Geta*): Ai dreptate! O șterg! Fug! (*Glumînd.*) Pe cît pot, binîmțeles! Geta! Mă întorc, poate că mă mai întorc. La revedere! La revedere! (*Iese pe ușa ce dă în grădină.*)

GETA (*din urmă*): Ia seama, Felix... să închizi porțile de la stradă... (*Urea să plece.*)

TONY (*prințînd-o de mînă*): Geta!...

(Zimbînd.) Mie n-ai să-mi spui nimic?
(O îmbrățișează.)

GETA (cu imputare în glas): Tony... au venit nemții... Trebuie să mă îmbrac... și ei așteaptă.

TONY: Da de unde, n-a venit nimeni!... Am spus așa, ca să mai rămîn o clipă cu tine.

GETA: Tony... Cu Felix te porți tu așa?!

TONY: Ei lasă, nu-i nimic!... De fapt, a fost cineva... Florăreasa. Cu florile pe care le-am poruncit pentru tine!

GETA: Tony, trebuie să mă îmbrac... Vrei să mă găsească așa?

TONY: Lasă că mai ai timp...

GETA (strecurîndu-se din brațele lui cu anume îndeminare și răceală): Tony... mai bine ai aduce din cămară ceva fructe și vin, să le avem aici, la îndemînă.

TONY (ocupat s-o devore): Bine, aduc...

GETA: Să le pui pe masă, aici...

TONY: Da, da...

GETA: Fii cuminte! (Urcă scara și dispăre. Bine dispus, Tony începe a căra din cămară sticle de diferite forme, mărimi și culori, fructiere pline... Intr-un moment cînd el reface drumul, s-aude soneria lung... Apoi, din fund, apare Bătrina, țepăună, sprijinită în baston.)

BĂTRINA: Tony! Tony! (Uede camera goală.) Tony, unde ești? (El vede venind din cămară, încărcat, fluierînd bine dispus; e atît de preocupat să nu facă vreo poznă, încît nici n-o vede. Consternată o clipă, reflectînd, țepăună și disprețuitoare, în momentul următor.) Poftim, acum l-a făcut și chelner!... Tony!

TONY (tresare): Ce este?

BĂTRINA (rece): N-auzi soneria?... Intrebă cineva de Geta.

TONY: Cineva!... N-are nume?

BĂTRINA (țepăună): Nu-i datoria mea să întreb.

TONY: Și de ce nu i-ai dat drumul?

BĂTRINA: Eu nu deschid la necunoscuți! (Iese.)

TONY: Poftim, s-a supărat! Și cine, naiba, o fi căutînd-o pe Geta? (Iese. După un minut revine, nișel iritat, scuturînd din umeri a nedumerire.) O fi început mama să aibă viziuni... Nu era nimeni... Cineva!... Cine putea să fi fost?... Am mai apucat să văd doar niște umeri dispărînd după colțul casei... De unde cunosc eu umerii ăștia?... (Brusc își smulge pălăria din cuier și iese. Holul rămîne o clipă gol. Intră precipitat Geta, îmbrăcată în rochie de stradă.)

GETA: Tony, a sunat! (De la jumătatea scării observă camera goală și se oprește șovăitoare, pe un sentiment de incertitudine și teamă.) Tony!... (Aproape șopteste, ca și cum s-ar teme să nu trezească vreo piază rea.) Tony!... (Coboară în mijlocul camerei.) Tony!... Unde s-o fi dus? Nu e nimeni în casă? (În clipa aceea, în fața ochilor ei uimiți, ușa dinspre grădina se deschide încet și apare un bărbat înalt, scofilcit, consumat, îmbrăcat corect, cu aparența unui gentleman perfect. Nu mai în gesturile sale este un fel de prudență: prudența unui om care trăiește miracolul unui vis, care umblă printr-un oraș de porțelan și se teme să nu se trezească. E Uintilă Șova.)

ȘOVA: Bună seara.

GETA (incremenită, albă, cu presimțirea unui destin la răscruce): Bună seara.

ȘOVA (privind-o fix, fără gesturi care să deplaseze atenția): Nu-mi inchiuiam că primul om pe care-l voi întâlni în casa asta va fi bătrîna doamnă Leordeanu... Știam că trebuie să vin în casa asta și, totuși, în visele mele, chiar în visele mele de răzbunare, nu exista niciodată Tony... nici bătrîna Leordeanu... Numai tu erai. (Își scoate pălăria: a capul ras, rotund ca o bilă, divulgă parcă, dintr-o dată, o lume obscură, în care podoabele lipsesc ca să nu contamineză sufletul cu nădejdi frivole.) Nu-s frumos, nu?... De unde vin eu nu-i nimeni frumos... Frumusețea mi-e un farmec interzis... Nici bătrîna Leordeanu nu m-a recunoscut... Parcă m-aș fi întors de pe altă lume, fără chip și fără contur... (Observîndu-i neînliștea.) Aștepti pe cineva?

GETA (alb): Da...

ȘOVA: O... nu vine întotdeauna cel pe care îl aștepti... (Observă tava cu bună-tăuri.) Ai vreo sindrofie?... (Ironie.) Nu puteam să știu... Nici nu sînt liber să-mi aleg ora... (Atent.) Nu mă poțestești să stau? (Așteaptă o clipă o invitație care nu vine, zîmbește fin și se așază pe un scaun, lîngă masă, cu brațul atîrînd neglijent pe spătar.) Nu mă servești... cu un lichior... ceva... (Zîmbește. Ia în mînă o sticlă, o privește în zare.) Întotdeauna am fost de părere că nu e de bun-gust să ascunzi culoarea vinului în sticle negre... (O pune la loc: sunetul sticlei ciocnîte îl face atent... Ciocănește atent în masă, ca un meloman care încearcă finețea unui instrument.) Stejar!... Au acești Leordeni gustul mobilei masive... care durează... (Pătrunzător.) S-au pre-

gătit să trăiască o sută de ani... (Pri-
vește în jur cu atenția omului deprins
să pipăie terenul pe care stă, cu curio-
zitatea trează a călătorului coborît pe
un pămînt virgin.) Ușa aia unde dă?
(Tăcere ostilă.) Mda, probabil într-o
odaie la stradă. Nu vrei s-o închizi?
Știi, un om ca mine are mereu impres-
sia că e urmărit... (Geta o închide.)
Și fereastra?... Unde dă, în bule-
vard?... Foarte bine, ai perspectivă. O
fereastră bine plasată are valoarea u-
nui tablou bun: o ramă fixă la un
tablou cu detalii permanente, dar oa-
menii care trec sînt mereu alții și
culorile lui se modifică toată ziua, cu
mersul orei... Și scara unde duce? (Sur-
prînd o frison scurt, repede sugru-
mat parcă, și întreabă încet, cu ochii
pe capul scării.) Nu mă întrebi de ce
am venit?

GETA (fulgerînd scurt, ca o lamă de
cuțit în semiobscuritate): Nu.

ȘOVA (palid, intuind munca subterană
și ireparabilă a timpului): Te temi să
afli?

GETA: Nu mă tem... Ce vrei?

ȘOVA: Mai nimic... (Încet, încordat, plin
de gravitatea cuvîntului.) Să te iau cu
mine.

GETA (încremenită, strivită de greutatea
unei așteptări care se împlinește): Să
mă iei!

ȘOVA: Ani de zile am trăit gîndindu-
mă la clipa asta... Visul meu de aur...
(Se ridică încet, face un pas să se
apropie.) Ești bunul meu, îmi aparții,
mi se cuvine, îl iau. Cum?... Ai spus
ceva?... Numai pe mine mă iubești...
Lîngă Tony te-ai dus din ignoranță,
poate din dorința de a uita... Știi bine,
știi bine, ești adînc încredințată: nu-i
așa că nu l-ai iubit niciodată?... Sînt
lucruri care nu se spun... N-am nevoie
să-mi confirmi ca să știi... Poate că nici
ție n-ai îndrăznit să-ți mărturisești... Dar
ai simțit... cu siguranță... de o mie de
ori... cînd toată ființa ta se refuza, se
sustrăgea miinilor lui lacome... A mea
erai: și cînd te săruta, și cînd te cău-
ta pe întuneric, în fiecare împrejurare!
A mea erai! Pe mine mă așteptai...
Mă aștepti de ani de zile: cu teama că
o să vin, cu dorința de a mă mai ve-
dea o dată și cu nădejdea că așteptă-
rile nu ți se vor împlini... Dar mă
așteptai.

GETA (însăpăimîntată, încercînd să lupte,
cu sentimental zdrobitor că descoperă
în sfîrșit în conștiință un adevăr defi-
nitiv, care stăruia de mult, nedefinit):
Mînti! Mînti!... Te-am urît și te-am
lepădat.

ȘOVA: Nu-i adevărat. Știi bine că nu-i
adevărat. Dacă-ți place să mă mînti,
n-ai decît. Dar tu știi adevărul: m-ai
iubit și m-ai păstrat în inima ta...

GETA: Atunci inima mea e o urnă
funerară.

ȘOVA (palid): Geta, cumpănește bine:
stai drept și alege.

GETA: Am ales o dată.

ȘOVA: Nu, atunci n-ai ales... Nu erai
liberă atîta timp cît eram închis. Alege.
Vino cu mine. Fronturile se prăbușesc.
Nu știi cît timp le va trebui rușilor să
fie aici. Dar vor fi. Negreșit. Îi cu-
nosc. Sînt pe urmele mele de luni
de zile... Le simt răsufllarea în ceafă.
Vino cu mine. E adevărat, acum sînt
un oarecare dezertor neamț... Fug de
o săptămînă... Aș fi putut fugi prin
Polonia... Dar am preferat România...
pentru că aici erai tu și pentru că
fugi mai bine pe unde cunoști oamenii
și locurile... În două zile, o să fim de-
parte. În străinătate am bani, relații...

GETA: Și ai venit să mă iei ca pe un
geamantan gata împachetat...

ȘOVA: Ce te poate reține aici? Tony?

GETA: Nu numai Tony...

ȘOVA: Te pomenești că animalul te-a
blagoslovit și cu vreun copil!

GETA: Ce vrei, nu-i un îndrăgostit atît
de pasionat ca să-mi ofere, ca tine, un
bucet de crime splendide.

ȘOVA (obosit): Da, am ucis. Lucrurile
au fost cum au fost... Vina mea cea
mai grea e poate aceea de a nu fi
asasinat decît o mină de oameni... De
la o sută de mii de cadavre în sus aș
fi fost, poate, un erou demn de o
statuie, de osanale și de o pagină în-
tr-un tom de istorie...

GETA (ironică): Tu... și Cezar!

ȘOVA: Da... Sînt din stofa din care se
croiesc cezarii. De m-aș fi născut în
Germania, aș fi fost comandant de ar-
mate; aici, n-am putut fi decît un cap
de bandă. În circuitul infinit al univer-
sului, între Berlin și Căiuți nu-i nici
măcar o distanță de două degete! A
fost totuși destul pentru că, în loc să
mă numesc Hitler, să mă numesc Vin-
tilă. De aceea, cînd am fost obligat
să fug din țară, m-am consolată cu
gîndul că, dintr-un simplu zbor de
avion, am prilejul să îndrept ceva în
orologeria universului... Am ajuns spion
european. Ce vrei, locul de ucigaș con-
tinentar era ocupat.

GETA: Cum s-ar zice, ai făcut carieră.

ȘOVA: Da, era cît pe ce s-ajung zeu.

GETA: Și ce te-a împiedicat, lichelis-
mul?

ȘOVA: A, nu... Un ucigaș nu-i niciodată

o lichea. Să omori asta e o treabă serioasă. Un ucigaș e un om teribil de grav. Adevărul e că n-am putut fi niciodată un ucigaș consecvent.

GETA : Din milă, poate ! ?

SOVA : O, nu : din comoditate.

GETA (*sarcastic*) : Vezi ce înseamnă să nu-ți vezi de meserie ?

SOVA : Și când te gîndești ce ocazie unică am pierdut cu acest război mondial ! În aparență, n-am fost decît un oarecare spion nazist, cu nume de împrumut și cu un număr de ordine în catastife secrete. Dar să ți se ofere un teritoriu imens, de la Atlantic la Pacific, și să ți se spună : ai voie să ucizi !... Să porți pretutindeni în toată Europa, pe picioarele tale, pe zeul teribil al războiului !... Să fii pentru milioane de oameni întru chiparea destinului !... Să ți se dea puterea să dispui de viața a sute de milioane de oameni !... Să poți ucide pe oricare din ei — la Paris sau la Varșovia — fără să ți se poată cere socoteală... Nu poți să înțelegi : cîteodată aveam într-adevăr impresia că sînt un zeu...

GETA (*rece*) : Și cînd anume ți-ai dat seama că nu porți pe picioarele tale decît un ucigaș comun ?...

SOVA : Cine poate să precizeze exact clipa în care începe o nenorocire sau o boală ?

GETA : Să-ți spun eu : abia cînd ți-a apărut spectrul rece al plutonului de execuție !

SOVA (*dezmeticit*) : Acum știu cu cine semăna Nemesis în visele mele urite... Cu tine.

GETA : Cum, Cezar își permite să aibă și coșmaruri ?

SOVA : N-am de gînd să mă justific.

GETA : Ai putea-o face ?

SOVA : Asta aștepti ? Să-ți spun că am remușcări ? Da, știu, un ucigaș plin de remușcări e o ființă cum nu se poate mai mișcătoare. Și dacă aș ști că te pot cumpăra cu o asemenea vorbă, ți-aș spune-o. Fii liniștit : nu știu ce sînt remușcărilor. Și n-am venit ca să mă judeci, nici ca să mă ierți... Mai ales nu tu poți să mă judeci.

GETA : Și de ce nu eu ? Cine te poate judeca mai bine dacă nu cei care te-au iubit cel mai mult ? Sau crezi că nu am dreptul ?

SOVA (*încet, nevoit*) : Poate că nu.

GETA (*palidă*) : Într-adevăr, dacă te rabd de cinci minute și n-am înștiințat încă poliția, sînt deja un complice..

SOVA (*cu ironie obosită*) : Poliția ?.. Noțiunile tale de istorie contemporană

s-au perimat grozav în ultimele douăsprezece ore... De azi dimineață, poliția e pe cale de a deveni o noțiune cu totul abstractă... Orașul e stăpînit de nemți, și chiar despre ei Dumnezeu știe dacă se poate spune că-l stăpînesc, într-un moment cînd ura îi împresoară de pretutindeni și ei înșiși se pregătesc să fugă, în spaimă și derută... În orice caz (*își pregătește cuvîntul ca pe un pumnal*), dacă ai fi ținut să nu fii bănuț de complicitate, s-ar fi cuvenit să chemi poliția nu de acum cinci minute, ci de acum cîțiva ani.

GETA (*atentă, fără să înțelegă încă*) : Nu înțeleg, ce vrei să spui ?

SOVA (*înțoarce capul, parcă să n-o vadă sîngerînd*) : Geta... Tony nu ți-a spus niciodată nimic ?

GETA (*gîtuilă parcă de presimțiri*) : Ce să-mi spună ? Să te aperse ? ! Asta nu putea. Cine poate să aperse un ucigaș ?

SOVA : Nu ți-a spus niciodată că în noaptea aceea cînd tatăl tău a fost omorît cu topoarele, el ucidea aiurea, din ordinul meu ?

GETA (*amețită*) : Minti !

SOVA : Nu mint... (*Încrîncenat.*) De ani de zile dormi cu un ucigaș ! De ani de zile te sărută ! De ani de zile ești complicele lui ! Dacă aș lăsa un răvaș celor care în curînd vor stăpîni orașul ăsta, într-o lună, poate chiar într-o săptămînă, ar putea fi un cadavru. Din nobilul tău Tony, n-ar rămîne decît faima unui ucigaș.

GETA (*pierdută*) : Minti !

SOVA : Nu-ți face iluzii. Nu mint. Din clipa în care am dublat calitatea de escroc cu funcția patriotică de agent al siguranței, ideea mea genială a fost aceea de a-mi face complici în societatea cea mai înaltă. Am început cu propriii mei colegi. Coconii ! Băieții de neam ! Feciorii de bani-gata ! Boticul lor roz îmi făcea rău. Eleganța cu care puteau cheltui într-o singură noapte venitul pe un an al sfîntei-sale tatăl meu mă făcea invidios. Îi atrăgeam în tot felul de combinații, îi compromiteam, îi șantajam, îi obligam să fure și să asasineze și le făceam parte din beneficii, ca să le interzic orice apel la conștiință. Inexperiența, lăcomia, viciul și teama erau complicității mei cei mai buni. Era în același timp calea cea mai sigură de a-mi pune capul la adăpost. Pe Tony l-am recrutat cu amenințarea de a-i ruina cariera și de a-l denunța maică-si. Dobitocul se teme de maică-sa mai mult chiar decît de propriul lui general.

GETA : Dar pentru ce, pentru ce ai făcut asta ?

ȘOVA : E atât de greu să pricepi ? Nu puteam să-i las în fața ta avantajul purității... În epoca aceea, din sferele înalte îmi parvenise tocmai sugestia de a lichida un anume individ incomod... Voiau să dea, de fapt, unui asasinat politic aparența unei tilhării brutale. Am îndeplinit ordinul cu miinile lui Tony.

GETA : Minți !

ȘOVA : Nu mint... N-am de gând să-ți povestesc totul. Ar fi prea complicat... și inutil ! Dar întrebă-l : cine l-a lichidat pe avocatul Petreanu... cu încreaga lui familie... cu soția și copilul ? ...Întrebă-l ! Cine i-a dat ordinul ? Era prima lui misiune. Doamne, de unde puteam ști că gloanțe trase undeva în orașul pustii și întunecat vor hotărî destinul meu aci, la distanță de ani și kilometri ? Se vede că în univers toate gesturile își corespund.

GETA : Minți. De ce n-ai spus asta cînd te-au anchetat ?

ȘOVA : Nu m-au anchetat pentru uciderea lui Petreanu.

GETA : Dovedește ! Nu poți dovedi.

ȘOVA : Poate că nu. Dar o crimă nedovedită e mai puțin oare o crimă ? Nici mie nu mi-au putut dovedi toate capetele de acuzare. Înseamnă oare că n-am săvîrșit o mie de blestemății ?

GETA : Dar nu se poate, nu se poate ! *(Obsedată de imaginile trecutului.)* Tony te-a condamnat... te-a jelit...

ȘOVA : A jucat teatru...

GETA : A plins, s-a zbuciumat... a fost la un pas de nebunie...

ȘOVA : De frică.

GETA *(epuizată)* : Nu-i adevărat...

ȘOVA : De ce crezi asta ? Numai pentru că eu am stat la pușcărie, în timp ce Tony s-a învîrtit liber ? Crezi că dacă n-a trecut pe la închisoare, asta e o garanție de nevinovăție ?

GETA : De ce n-ai încercat să împiedici căsătoria ?

ȘOVA : Eram în străinătate... Despre căsătorie am aflat tirziu... prea tirziu.

GETA : Nu-i adevărat... Vrei să mi-l faci odios, ca să te răzbuni, ca să mă rupi de el, ca să mă convingi... Minți ! Toată viața ai mințit. De ce te-ai crede acum ?

ȘOVA : Dar dacă te-ai convinge ?

GETA : N-ai cum.

ȘOVA : Geta... Neîncrederea ta trebuie pedepsită... E ultima ticăloșie pe care o pot face : să te înzestrez pentru tot restul vieții cu remușcarea chinuitoare de a fi fost soția unui ucigaș tot atât

de odios ca primul om pe care l-ai iubit... Pentru că dacă nu poți să fii a mea, să nu fii a nimănu. De aceea am să-ți dovedesc.

GETA : N-ai cum.

ȘOVA : Geta... pot să plec în străinătate... mă așteaptă acolo bani... relații puternice... o existență din care n-ar putea lipsi nici femeile, nici puterea, nimic din ceea ce poate face farmecul vieții pentru un om ca mine. Ei bine, dacă renunț la toate acestea și dacă rămîn și mă predau noilor autorități care se vor constitui, ai să crezi ?

GETA : Vorbe ! O ipoteză într-o discuție ! Scontezi mai degrabă efectul imediat decît pe cel posibil.

ȘOVA *(supralicitînd)* : Dar dacă i-ai provoca pe nemți atât cît e necesar ca să le dau dreptul de a trage în mine, ai crede ?

GETA *(ironică)* : Probabil că te știi urmărit, scontezi un schimb de gloanțe... Ce pierzi dacă-ți arvunești o răzbunare cu o ciocnire posibilă ?

ȘOVA *(surîzînd absent)* : Va să zică, nu accepți să te convingi... Cu atât mai rău, scumpa mea. Cu atât mai rău. Ar mai rămîne un argument : să mă sinucid în fața ta... *(Observă șpaima ei.)* Fii liniștită, n-am s-o fac. *(Privește în jur.)* Ar fi de prost-gust să murdăresc pardoseala Leordenilor cu sîngele meu. Bună seara. *(Face un pas. Se oprește.)* Ai spus ceva ?... Mi s-a părut... Am început să aud voci !... Știi care e, de fapt, lucrul cel mai tulburător în situația mea ? Am fost destul de liber să omor, dar nu pot să oblig pe nimeni să aibă nevoie de mine... așa cum nu poți pe nimeni obliga să conviețuiască cu un cadavru. *(Șoptit.)* Bună seara. *(Își pune pălăria cu gestul amestî al unui om abia trezit dintr-un vis absurd, se întoarce și iese prin ușa ce dă în grădina. În mijlocul holului, Geta a căzut într-un fotoliu, albă și rece.)*

BĂTRÎNA *(intrînd)* : Ei, n-a venit încă nimeni ? Nu-i nimeni aici ? Tony ! Geta ! Geta !

GETA *(tresare și se ridică)* : Da, mamă.

BĂTRÎNA : N-auzi ? N-a venit încă nimeni ? *(Intră Tony.)* Uite-l și pe el !... Unde ai fost ?

TONY *(tulburat)* : Prostii... Pe-aici ! Ce-i cu tine, Geta ? *(Observă paliditatea Getei, intuiește a se fi întîmplat ceva, bănuiește o discuție între femei.)* Mamă, nu vrei să vezi... parcă a sunat cineva.

BĂTRÎNA *(înțelegînd)* : Mă rog. *(Iese.)*

TONY : Geta, draga mea, s-a întîmplat ceva cît am lipsit eu ?... Închipuiește-ți : mi s-a părut... Prostii ! Ai avut

vreo discuție cu mama?... De ce nu vorbești?

GETA (cu capul plecat): Mă duc s-o asist pe mama! (Iese.)

TONY (gînditor, ascultînd în el gînduri obscure, bînuieți nedefinite. Intră Felix pe ușa dinspre grădină): Felix!

FELIX (tulburat): Lasă... spune... Ai fost tot timpul acasă?

TONY: Am lipsit vreun sfert de oră... Închipuiește-ți... mi s-a părut că recunosc într-un individ silueta lui Vintilă... Zece minute am alergat după o umbră.

FELIX (scăzut): Vezi să nu afle Geta... Probabil că dădea tîrcoale casei... Era, se vede, urmărit... S-a împușcat, nenorocitul, acum cîteva minute, în dreptul bisericii... Treceam pe acolo cînd tocmai îl ridicau... Nemții!

TONY (atent): Și a murit? (Geta a intrat pe ultima replică.)

FELIX: A murit. (Un suspin ușor îi obligă pe amîndoi să se întoarcă: toți trei se privesc albi.)

GETA: Au venit musafiri.

CORTINA

ACTUL AL DOILEA

Același hol. Seara. Holul e luminat cu luminări. Bătrina Leordeanu, în fotoliu; Felix Comănescu, pe un scaun, înaintea ei, țepăn și îngîndurat, trage din pipă.

BĂTRINA: Am venit pentru o zi și mi-am impresia că n-am să mai plec niciodată. Stăm în fotolii și timpul trece... Și stăm, și stăm, și stăm... Ai zice că nu se întîmplă nimic, și cu toate acestea simt că se întîmplă ceva... ceva foarte grav și important. Dar încă nu-mi dau bine seama ce... Hm, dumneata nu știi nimic?

FELIX: Nu.

BĂTRINA: Toți răspund la fel... Mă gîndeam într-un timp că ar fi fost poate mai bine dacă nici n-aș fi venit... Crezi că prezența mea ar fi un motiv de certuri?

FELIX: Poate.

BĂTRINA (jignită): Nu te-am întrebat ca să-mi răspunzi. Te-am întrebat ca să-mi asculte cineva întrebările... Pe urmă, mă gîndeam dacă nu cumva toate acestea se trag de pe urma morții lui Vintilă Șova... Hm, ce crezi? De ce nu răspunzi?

FELIX: Mi-ai interzis.

BĂTRINA (preocupată): S-o fi tulburat atîta sinuciderea asta?... Mai la urma urmei, l-a iubit!... Ceea ce mă miră e că Tony rabdă... Care alt bărbat ar rabda ca femeia să-i jelească în față moartea iubitului? Și totuși, rabdă. E un înger, ori un prost. Probabil un prost. Hm, ce crezi?

FELIX: Nu cred nimic.

BĂTRINA (acru): Foarte rău! Ar trebui să crezi ceva. Meseria dumitale e să descifrezi secrete... Aici nu simți nimic?

FELIX (placid): Nimic.

BĂTRINA: Știi... uneori mă îndoiesc de inteligența dumitale... (Pe gînduri.) E o atmosferă funebră... Parcă e un mort în casă și nimeni nu îndrăznește să facă gălăgie... Tony lîncezește într-un balansoar, Geta rătăcește ca o stafie prin grădină... și pe dumneata te-au lăsat cu mine. Eu să fiu în locul dumitale, m-aș supăra și nici n-aș mai călca pe-aici. Dar dumneata vei veni totuși, iară, nu?

FELIX: Da.

BĂTRINA: M-aș fi mirat! D-ai să vede că țin oamenii la dumneata: ești un prieten încăpăținat. Cel puțin, dumitale ți-a spus Geta ceva? Nu ți-a spus încă nimic, nu?

FELIX: Nu.

BĂTRINA: Ce absent ești!... Toată lumea pare că a luat, așa, deodată, un fel de vacanță. Brutăriile sînt închise... Funcționarii nu se mai prezintă la birou... Acum s-a stins lumina... Mai bine de un ceas și încă nu a revenit. Nu-i ciudat? De atîtea luminări o să mi se pară că mă culc într-o biserică, ori că tot orașul asistă la o înmormîntare. Nu ți se pare? Miine n-or să mai circule poate nici trenurile. Crezi că-i cu puțință?... Aud că a început să fugă lumea din oraș.

FELIX: Care lume?

BĂTRINA: Înțeleg. Vrei să spui că cine e sărac aici n-are nici un motiv să-și închipuie că are să fie mai puțin sărac aiurea. Dar dumneata?

FELIX: Sint sărac ca Iov. Și, pe urmă... O sută de kilometri mai încolo sau mai

încoace... n-o să fiu nici mai bun, nici mai frumos.

BĂTRÎNA (*brusc*): Dar Geta de ce nu vrea să plece? În definitiv, ești de-ai casei și pot să-ți spun... Știi că perfec-tul mi-a atras în mod special atenția că ar fi cazul să plecăm numaidecît? Știi că-l tot rog pe Tony să plecăm și că nu izbutesc să-l urnesc? Se spu-ne că rușii au spart pe undeva fron-tul. E adevărat?

FELIX (*oficial*): Ziarele n-au scris ni-mic.

BĂTRÎNA: Și e plin orașul de o pu-toare pestilențială... E o invazie de soldăți murdări și brutali... Trebuie să fie, pur și simplu, primejdios să mai ieși noaptea din casă... Dumitale nu ți-e frică?

FELIX: Trusa mea de doctor e un pașaport pentru orice oră și pentru oricine.

BĂTRÎNA: Înțeleg. (*Ironic.*) Se respectă în dumneata îngerul morții. Dacă în general se mai respectă ceva. Aud că într-o casă, unde au fost încarturuiți peste noapte, nemții au ucis toată fa-milia. Crezi că-i cu puțință?

FELIX: Știu eu!? Trăim o epocă în care avinturile cele mai generoase și pornirile cele mai nobile sînt contem-porane cu lagărele de exterminare. De ce să ne mirăm că oamenii înșiși par alcătuiți, după o chimie caracteristică, din contrastele cele mai violente?

BĂTRÎNA: Au vrut să încarturuiască cîteva indivizi și aici... Ofițeri, bineîn-țeles!... Pînă la urmă, au băgat unul singur... Un baron sau un conte... În orice caz, trebuie să fie un general, sau ceva asemănător... Și numai pentru o singură noapte, cel mult două... Înțe-legi? N-a schimbat pînă acum o vor-bă cu nimeni, nici măcar cu mine. I s-a instalat un telefon... Dar nu l-am auzit încă niciodată vorbind. Pesemne că are obiceiul de vorbește noaptea.. N-a primit pe nimeni! N-a ieșit în oraș! Sau cel puțin n-am văzut... Cu toate astea l-am întîlnit de cîteva ori... Nu m-a salutat niciodată. Deși i-am cedat camerele dinspre stradă, îi place să se plimbe în toată casa. Cu miștile la spate, țepăn, fără un salut, fără un cuvînt... Cînd îl vezi, îți vine a crede că visezi, ori că ai murit de mult. Își maimuțărește stafiile din castelul lui... În fine, cîteva ceasuri, cît o fi să mai stau pe aici, n-a pieri lumea. Numai de-am putea pleca! Geta nu ți-a spus nimic?... În definitiv, de ce nu vrea să plece?...

FELIX: E o întrebare pe care nu i-am pus-o.

BĂTRÎNA: Nimic nu se poate afla de la dumneata! Hai, du-te, te-am canonic destul... Stai, unde te duci?... (*Se ri-dică, se apropie de el, sprijinită în baston. Îngrijorată.*) Domnule Comă-nescu, nu vrei să mă ajuți?

FELIX: Mă tem că-mi acordați o fa-voare primejdioasă.

BĂTRÎNA: Presimt că se întîmplă aici ceva îngrozitor... Mi-e teamă pentru Tony... Se întîmplă lucruri de neînchi-puit... Și numai ea e de vină!... Pe Gigi l-a expediat, anume ca să-l scoa-tă din casă... L-a dus ca pe un colet, undeva în oraș, cine știe unde, la o rudă îndepărtată, a șaptea roată la căruță... De ce? I-a fost teamă c-o să-i răpim băiatul pentru ca s-o silim să plece? Și ea de ce s-a mai în-tors, ca să-l rețină pe Tony? Și am mai aflat ceva: de luni de zile — m-auzi? —, nu de o zi, două, de luni de zile dorm despărțiți... Lasă, nu fi așa pudic. Îți spun ca să mă lămu-rești: de ce? Ai mai văzut femeie cinstită care să-și alunge bărbatul din dormitor și să încueie ușa?... Și eu, mama lui, încă sînt aici, în casă, mai au un pic de rușine și se ascund... Dar cînd eu nu sînt aici, ce se întîmplă? Și ce se întîmplă de cîteva ceasuri încoace de cînd a murit Vin-tilă?... Parcă se pregătește o plecare, o mutare, un divorț... (*Atentă.*) Da, da, ce te uii? (*Cu finețe.*) Ai impresia că mijește o șansă pentru dum-neata!? (*Felix are o mișcare de ui-mire.*) Lasă, lasă, nu te supăra... N-am timp să te împac... De ce taci?... Vrei să mă tragi de limbă... Fii liniștit, nu-ți mai spun nimic... (*Se apropie de el.*) Știi ce-mi vine uneori a crede? Că Vintilă Șova a fost aici. A fost și s-au văzut. Tony a întreat-o o dată... Ea a întors spatele... Avea aerul că e jignită... Crezi c-ar fi imposibil?... Tony lipsea, cu stăteam surdă în camera mea... De n-aș fi sigură că Vintilă e mort, aș fi în stare să cred că Geta se pregătește să fugă după el... Să-l fi iubit oare atît de mult?... Sau e altceva? Ce altceva?... Să-i fi destăi-nuit Vintilă ceva... ceva deosebit? Ce?

FELIX: Ce să-i destăinuiască? Crimele pe care le-a săvîrșit?

BĂTRÎNA: Asta nu poate să distreze pe nimeni. Și apoi, e îndoielnic că s-au văzut, nu?... Dar poate că e îndră-gostită... De ce n-ar fi îndrăgostită de dumneata?... Crezi că e cu nepuțință? O adorație mută de ani de zile nu

- face oare cît cea mai savantă declarație de dragoste? O inimă de femeie poate să rămînă oare meru insensibilă?
- FELIX (*întors în el, calm*): Fiți liniștită. Geta nu mă iubește... Nici nu merit, cu siguranță, să fiu iubit... Tony însuși, dacă v-ar auzi, ar ride.
- BĂTRINA: Atunci de ce nu vrea să plece?... Și ocuparea orașului e iminentă. Înțelegi? Iminentă! Geta a încetat de a mai fi o soție... E o capcană.
- FELIX (*incrimenit*): De v-ar auzi un străin, ar putea crede că vreți să scăpați de ea.
- BĂTRINA: Sau ea de mine. De fapt, femcia asta nu ne-a aparținut niciodată. Niciodată Tony n-a putut-o stăpîni. Niciodată n-a putut spune: e a mea.
- FELIX: A mea!... Cînd vă ascult, am uncori impresia că-mi amintesc de o lume îndepărtată... trecută... apusă...
- BĂTRINA (*acără*): Ai viziuni?
- FELIX (*zîmbind*): Da... Cum să spun... viziuni istorice.
- BĂTRINA (*meru acără*): Nu pricep fi-nețurile dumitale filozofice... Dar pricep că nu vrei să mă ajuti.
- FELIX (*atent*): Cum aș putea-o oare face?
- BĂTRINA: Dacă aș fi bărbat, n-aș pune o asemenea întrebare.
- FELIX (*palid*): Înțeleg.
- BĂTRINA (*rece*): Cu atît mai bine. Nu mai credeam că ești în stare să înțelegi ceea ce nu ți se spune.
- FELIX: Numai că nu cred să vă pot ajuta.
- BĂTRINA: De ce?
- FELIX: Cum să vă explic... (*Cu un zîmbet prudent*.) Cred că-mi lipsește uzul pronumelui posesiv.
- BĂTRINA: Mda... (*Privindu-l pătrunzător*.) Știi, cînd văd că, de fapt, nu-ți pasă nici de Tony... nici măcar de Geta... În asemenea momente, îmi închipui, nu știu de ce, că ești un conspirator comunist, care vii în casă doar pentru același motiv pentru care continui să-ți vizitezi toți veciiii cunoșcuți... Numai pentru că să nu dai de bînuit schimbîndu-ți obiceiurile.
- FELIX (*calm*): E o sugestie exceciantă! Dacă vreodată o să intru în legătură cu comuniștii, am s-o folosesc.
- BĂTRINA: Va să zică, nu vrei să mă ajuti!
- FELIX (*amabil*): V-ați așteptat la altceva?
- BĂTRINA: La drept vorbind, nu... Dar în cazul ăsta... (*Privindu-l fix*.) N-ar
- fi mai bine totuși dacă... cel puțin pentru cîtăva vreme, i-am lăsa singuri, față în față?
- FELIX (*cu un suris, îngîndurat*): Aveți aerul unui ministru comunicînd unui ambasador a nu mai fi persona grata... Nu vreți să fiți mai limpede?... Doriți să nu mai calc pragul casei ăsteia?
- BĂTRINA: O, te rog să nu mă înțelegi greșit... Eu...
- FELIX: Vă temeți de prezența mea?
- BĂTRINA: Nu ești obligat să-mi spui tot ce ghidești.
- FELIX: Tony știe de propunerea dumneavoastră?
- BĂTRINA (*speriată*): Asta ar mai trebui! Vreau să spun...
- FELIX: Fiți liniștită... Rămîn.
- BĂTRINA (*surizînd, pe gînduri*): Ești un prieten încăpăținat... foarte încăpăținat, foarte... (*Intră Tony, șosomorit; bătrina incremeneste.*)
- TONY (*dînd cu ochii de Felix*): A, mai erai aici!...
- BĂTRINA (*privind atentă de la unu la altul. Obosită, deodată*): Vă las. (*Lui Tony*.) Mai ține-i de urît și tu. (*Cu maliție*.) Cu mine se plictisește: tac prea mult. Noapte bună. (*Iese.*)
- TONY (*urmărînd-o șosomorit, bănuitor*): O fi vorbit iară ce nu trebuie.
- FELIX (*absent*): Nu...
- TONY (*oftează adînc, încercînd să se împace cu situația*): La drept vorbind, nu credeam să te mai găseșc aici... (*Încercînd vag o scuză*.) Mă simt lînced și neputincios... și casa asta împachetată... Parcă sînt într-un hotel... ori într-o gară și aștept un tren care nu mai vine. (*Face cîtiva pași, dezorientat, pe gînduri, ca un om care a pierdut ceva și încearcă să-și amintească unde*.) Geta n-a fost pe-aici?
- FELIX: Nu.
- TONY: Bietul meu Felix! Te lasă pe mîna mamei!... Nu-i o gazdă amabilă: te neglijează. Nu trebuie să te superi... În ultimul timp, ne cam persecută: pe amîndoi... De ce mă privești așa?
- FELIX: Nu te priveam... Mă gîndeam.
- TONY: Ai uncori un aer așa... nu știu cum... judecătoresc, de medic alienist. Crezi că am înnebunit? Sau că sînt pe cale?
- FELIX: Tony... ce se întîmplă cu tine?
- TONY (*atent*): Ce să se întîmple?
- FELIX: Tony... tu nu vezi cum arăți?
- TONY: Serios?
- FELIX: Poate nu-ți dai seama...
- TONY (*atent, trecîndu-și instinctiv palma peste obraz*): Se observă ceva?
- FELIX: De ce-ai bătut?

TONY: A, asta era! Nu, n-am băut mult. Nici n-aș fi avut ce. Un sfert de sticlă. Restul... ori le-au șterpelit nemții, ori le-a ascuns ea, Geta... Și mi-e o sete cumplită.

FELIX: Tony... Tu știi că vă sint un bun prieten... că nu din cine știe ce curiozitate murdară mă interesez...

TONY (*bănuitor, cu un semn din cap pe urmelc maică-si*): Ți-a spus mama ceva?

FELIX: Nu importă ce mi-a spus... Doamna Leordeanu vrea să plece... Chestiunea e, ce se întâmplă cu adevărat. Cu o femeie e mai delicat să discuți... N-o pot întreba pe Geta. Dar între bărbați e altceva. Și mă cunoști prea bine ca să nu știi cât de mult aș vrea să vă ajut... Dar nu știu cum.

TONY: Prostii! Fii liniștit! Nu-i nimic important.

FELIX: Mă chinuie nespus gândul că, deși trăiesc în preajma voastră, ignoriez ceea ce se petrece și că, ignorând adevărul, sint neputincios să vă ajut.

TONY: Prostii!

FELIX: Retrăiesc neliniștit momentul acela de după prăbușirea lui Vintilă Șova, când am aflat de acuzațiile care i se aduceau... La uluirea de a descoperi un ucigaș într-un coleg se adăuga groaza de a fi trăit atîta timp lingă un om și a nu fi bănuir nimic din prăbușirea morală care se pregătea. Cum — îmi spuneam eu — e cu putință într-adevăr să fim atit de miopi și să nu vedem? Putem fi atit de impermeabili la nenorocirile care se pregătesc în preajma noastră? Să nu fie în noi nici un organ specializat care să ne semnaleze oscilațiile morale ale acelor pe care-i iubim, să ne avertizeze ca să-i putem ajuta din vreme? Aveam în zilele acelea un sentiment îngrozitor de singurătate și de neputință... Niciodată nu cunoaștem destul un om! Poate, îmi spuneam plin de remușcări, dacă aș fi presimțit seismul moral care se pregătește, poate aș fi putut interveni într-un fel... Poate aș fi putut cruța viețile acelor oameni... Și de aici, din mijlocul acestui oraș, la atîția ani distanță și la atîta depărtare de mormintele acelea neștiute, am încă impresia a fi fost fără voia mea complicele lui Șova.

TONY (*ironic*): Mda... Și acum, inima ta sensibilă, acest seismograf fin, presimte noi catastrofe?

FELIX: Nu trebuie să rîzi... Suferințele îți ascut simturile... Și, pe urmă, nu-i vorba de catastrofe... Nădăjduiesc

că nu e loc pentru ele aici... Vreau să subliniez numai ce enibil e sentimentul ăsta de inutilitate cînd e hrănit cu spectacolul durerilor pe care nu le poți cruța, cînd ți se refuză posibilitatea de a participa la durerile altora.

TONY: Ascultă, Felix, mai la urma urmcii, ce vrei? Să afli de ce Geta se învîrtește ca o lunatică, de ce stă mută ceasuri de-a rîndul? Habar n-am! Auzi! N-a fost nici o ceartă, nu i-am spus nici un cuvînt, nu i-am făcut nici un reproș... E cu neputință să-i smulg o explicație, o vorbă... În fond, dacă stau să mă gîndesc bine, nu s-a întîmplat nimic. Pur și simplu, nimic. I-am cerut numai să plecăm... Și nu vrea. Asta-i tot. A venit prefectul și ne-a avertizat să plecăm. Cît mai repede! Și nu vrea. Ce te uiți la mine așa?

FELIX (*absent*): Nu mă uit, mă gîndesc...

TONY (*obosit*): Și toată agitația asta, de cîteva ceasuri încoace... Ce resort s-a rupt în mecanismul lumii?... Felix, ție nu ți-a trecut prin minte: să fi intrat Vintilă în casă, să-i fi otrăvit sufletul cu cine știe ce prostii?...

FELIX: Ce prostii?

TONY: Știu eu? (*Atent, rîzînd fals.*) Pecinstea mea, ai aerul unui judecător: deprins să surprindă cu întrebări abile conștiința delicvenților pe care-i instruieste.

FELIX (*posomorît*): Tony, tu aștepți ceva... Ți-e frică!

TONY (*iritat*): Ce spui? Mie?... De ce să-mi fie frică?

FELIX: Nu știu...

TONY: Mă tem poate că devii plictisitor.

FELIX (*îl privește fix*): Tony... Tu te temi de mine?

TONY: Eu!... De ce?... Te privesc numai cu oarecare surprindere... Te simt suspicios, și asta mă plictisește. În poziția în care te afli, dacă ți s-ar spune că am omorît pe careva, ai fi în stare să crezi. Hm... Ce este? (*Se întoarce: pe una din ușile care dau în casă, a apărut un ofițer german, în tinul reglementară, palid, cu capul gol, cu brațele încrucișate la spate. Trece în pas de plimbare, dar rigid, fără să salute, fără să privească.*) Neamțul!... Îl vezi! Nu-i pasă nici de oră, nici de oameni, de nimic. Trece... parcă ar fi singur pe lume. Aș putea să jur că nici nu ne-aude. În orice caz, întrucît nu înțelege românește, nici nu-l interesează ce vorbim... Pare tot

atît de străin pe pămîntul ăsta ca un mort pe tărîmul nostru.

FELIX: Observi ce palid e?

TONY: Cînd îl vezi cum trece pe lîngă tine, fără măcar să te observe, îți vine a crede că ești un obiect oarecare, ori că nu ești nimic decît poate o alcătuire de aer și de umbră...

FELIX: Cîte mii de oameni va fi avînd pe conștiință? (*Ofițerul iese pe ușa ce dă în grădină.*)

TONY: Ai văzut?... Așa iese întotdeauna. Și oricît ți-ar părea de curios: nu l-am văzut încă niciodată reintrînd. Cred că reintră pe undeva prin curte...

FELIX: Cum s-ar zice, trece numai de la stînga la dreapta... Cum se citește un rînd într-o carte.

TONY: Și cînd te gîndești că undeva, în Germania, maică-sa sau fiică-sa habar n-au cine este stimabilul...

FELIX: Cam așa cred că trebuie să arate un om bîntuit de remușcări... sau de teamă.

TONY: Crezi? (*Bănuitor.*) De ce ai ținut să-mi spui asta?... Fir-ai să fii de afurisit! Ați înnebunit cu toții! (*Iese. Încet, schiopătînd ușor, Felix e gata să iasă.*)

GETA (*din pragul ușii ce dă spre grădină, cu umerii acoperiți cu un voal subțire*): V-ați certat?

FELIX (*surprins*): O... nu. De ce să ne certăm?... Dar e îngrozitor de nervos... Și încă nu pricep prea bine de ce!... Te-ai întîlnit cu neamțul?

GETA: Da, a trecut pe lîngă mine... Sub lună are o umbră imensă... (*Apropiindu-se.*) Pleci?

FELIX: E tîrziu...

GETA: Da, e tîrziu... Și n-am vorbit nimic... Întotdeauna mi se pare că pleci prea devreme.

FELIX (*îi sîrută mîna*): La revedere, Geta. (*Se îndreaptă spre ușă.*)

GETA: Felix! (*Bărbatul se oprește.*) S-a întîmplat ceva? Te-a jignit cineva?

FELIX: Nu... nimeni.

GETA (*se întoarce încet, cu spatele la el*): Felix... nu-i așa că tu mă iubești?

FELIX: Da.

GETA: Am știut. Întotdeauna am știut. De la început. Nu-i așa că n-ai să mă abandonezi niciodată?

FELIX: Niciodată.

GETA: Oricît de greu ți-ar fi?

FELIX: Oricît.

GETA: Adineauri mi s-a nălcuit că pleci, că n-ai să te mai întorci niciodată și că am să rămîn singură... Singură... Și m-am înspăimîntat. Niciodată n-am

priceput atît de bine cîtă nevoie am de prezența ta.

FELIX (*chinuit*): Geta... pentru Dumnezeu... De ce te lași tiranizată atîta de ticălosul acela?

GETA (*peste umăr, speriată*): Care ticălos?

FELIX: Vintilă! Știi bine!

GETA (*cu pleoapele lăsate*): Da, desigur! (*Ironic.*) Bietul meu Felix!... Ești oare gelos pe morți?...

FELIX: Sint amintiri tiranice, care te țin uneori legat mai bine decît funia cea mai solidă... Aș vrea să te văd eliberîndu-te cu hotărîrea aceea a unui marinar pentru care nici o ancoră nu e atît de puternică ca să-l țină pripornit de subsolul unui ocean blestemat.

GETA (*tulburată, obosită*): Felix... crezi într-adevăr că un om ca el ar fi putut să facă tot ce a făcut, dacă lumea nu i-ar fi îngăduit? Să ți se ofere un teritoriu imens, de la Atlantic la Pacific, și să ți se spună: ai voie să ucizi... Să poți ucide fără să ți se poată cere socoteală, să ți se făgăduiască bogății și arcuri de triumf...

FELIX: Ce straniu și străin sună toate astea în gura ta... Cine ți le-a șoptit?

GETA: Spune...

FELIX: Fii liniștită: nu sîntem, pur și simplu, ceea ce fac alții din noi, sîntem mai ales ceea ce vrem noi înșine să fim... Crima e a aceluia care o făptuiește.

GETA (*cu pleoapele lăsate*): Ce bine e să-ți asculte omul glasul!... Da, așa gîndeam și eu... Ce rece e noaptea!...

FELIX: Noapte bună, Geta.

GETA (*îără să-l audă*): Felix... ce-ai spune dac-aș pleca?... Azi dinineastă ne-a vizitat prefectul... E unul dintre prietenii din tinerete ai Bătrînci... A venit și pe sub seară cu niște nemți. Au stat mult timp închiși și au vorbit... Și cu Tony a vorbit... A insistat să plecăm numaidecît... Felix, tu n-ai dorit niciodată să mori?

FELIX (*o privește încrămenit. Se întoarce calm*): Ba da... De mult. O dată.

GETA (*surprinsă totuși*): Tu?!

FELIX: Acum vreo trei ani.

GETA: Curios!... Cineva îmi spunea că, în timp de război, sinuciderile sînt mai puțin numeroase... Ca și cum umanitatea în primejdie ar căuta să se economisească în fiecare exemplar.

FELIX: Economii!... Cînd primul soldat hitlerist a intrat în Cehoslovacia, cele cincizeci de milioane de cadavre de azi erau încă cincizeci de milioane de oameni vii. Pentru ca, în patru ani

- de război, să moară cinezeci de milioane de oameni, moartea a trebuit săucidă cu o viteză de câteva zeci de mii de suflete pe zi.
- GETA (*înfiorată*): Nu m-am gândit niciodată la asta.
- FELIX: Nicăieri ca în război nu e atât de pândit medicul de sentimentul neputinței. Și totuși... am rămas locului, pentru că îmi spuneam că, acolo unde mor milioane și milioane de oameni, trebuie să fiu prezent și eu... cu trusa mea... indiferent de ce simt și de ce cred... Dar mă simțeam pocit, neubit, singuratic... inutil.
- GETA: Înțeleg.
- FELIX: Moartea lovea fără discernământ... Medicina mea se dovedea neputincioasă... O explozie mi-a spart genunchiul... O schijă mi-a mâncat călcâiul... Mă întorsesem acasă de trei zile...
- GETA: Ce ai?
- FELIX: Într-o noapte... a bătut la ușa mea o fetiță... o fetiță de vreo doispreceze ani... Maică-sa, bolnavă, trăgea să moară... Fetița, singură în casă... nu văzuse niciodată un om murind... s-a speriat. Știa de mine... A traversat strada să mă roage să vin la maică-sa... Dar eu nu eram acasă... Înțelegi?
- GETA (*tulburată*): Înțeleg.
- FELIX: De cu seară venise un prieten să mă ia la el și, pentru că întârziisem, am rămas peste noapte să dorm la dînsul.
- GETA: Și biata femeie a murit...
- FELIX: Nu... Adică da, dar nu asta a fost nenorocirea cea mai mare... Am aflat pe urmă... Când fetița a dat să se înapoieze acasă, a surprins-o în stradă o patrulă nemțească... Erau trei inși... și fata a murit acolo, în stradă...
- GETA: Felix...
- FELIX: Au existat oameni care au văzut și care au declarat mai târziu că le-a fost frică să sară în ajutorul fetei, pentru ca nu cumva să fie uciși... Iar eu n-am știut nimic. Pricepi grozăvia? De-aș fi fost acasă în noaptea aceea, fetița poate ar mai fi trăit și azi. Dar n-am fost. Dormeam. Și azi, cînd îmi amintesc, tremur și mă clatin... Și mă simt răspunzător.
- GETA (*atentă*): Răspunzător? De ce? N-aveai de unde să știi.
- FELIX: Trebuia. Trebuia să fi știut. Să nu știi e o vină. N-aveam voie să fiu ignorant. Ignoranța nu e un certificat de inocență. O, cit așa fi vrut să fi putut răspunde la chemarea fetei... Să spun: sînt aici, mergem împreună, nu te las. Dar am fost absent. Înțelegi?
- Absent! Și n-aș fi trebuit să absentez. Asta m-a înnebunit.
- GETA: Bine, dar nu putem fi răspunzători pentru moartea tuturor aceluia pe care îi ignorăm... În fiecare clipă... poate chiar acum, mor asasinati oameni de care habar n-avem...
- FELIX: Și ești sigură că nu sîntem cu nimic vinovați de moartea lor?... Doamne, îmi spuneam că în ceasurile mele de febră, ăsta să fie destinul poporului meu?... O mie de ani de sărăcie, de revoltă, de rezistență împotriva tuturor adversităților sau nu aibă altă răsplată decît moartea? E destul ca un nebun să voiască pentru ca ființa unui întreg popor să fie primejduită de moarte?... În momentul acela, existența mi se părea absurdă... Să aștept să se îndure moartea de mine mi se părea o lașitate... Trebuia s-o ajut!... (*O privește deodată în față*.) Știi ce m-a împiedicat?
- GETA (*cu pleoapele plecate, cu o înfiorare în care vibrează așteptări secrete*): Ce?
- FELIX: Gîndul că gestul meu nici măcar n-ar fi fost înregistrat, că n-ar fi avut nici un ecou, că n-ar fi redus nimic din urîtenia momentului și absurditatea războiului... Înțelegi?
- GETA (*cu pleoapele plecate, cu un fel de refuz*): Nu.
- FELIX (*speriat, dar calm*): „Prostul!“ Asta ar fi fost toată orația funebră ce mi s-ar fi rezervat. Ideea că lîngă cadavrul meu s-ar fi putut rîde cu nepăsare, că moartea mea n-ar fi redus războiul nici măcar cu o secundă, asta m-a lecuit definitiv. Mă uitam în jurul meu: nu existau oameni pe care să-i pedepsesc cu moartea mea.
- GETA (*zîmbind pierdută*): Știi ce-mi amintești? Naivitatea aceea sublimă a unui copil care vrea să moară pentru ca tata și mama să plîngă. Asta voiai: să fi plîns?
- FELIX: Poate că și asta! De ce nu? În lacrimile astea aș fi văzut, poate, făgăduiala unei revolte.
- GETA (*zîmbind*): Și nu era nimeni dispus să te plîngă?
- FELIX: Nu glumi... Aș fi acceptat oricînd să mor... Dar voiam garanții că nu mor pe degeaba. Înțelegi?
- GETA: Și ce importanță are dacă moartea ta modifică sau nu ceva în lume? Mai la urma urmei, fiecare moare pentru el.
- FELIX: Crezi? Cînd știe cît de schimbătoare e lumea, cine poate să moară cu inima ușoară, sigur că dacă ar trăi n-ar mai putea modifica nimic?... Și

- pe urmă, dacă, undeva, în tot universul ăsta, mai există totuși cineva.. măcar o singură ființă care se gîndește la tine... Ai dreptul s-o lovești chinuînd-o cu moartea ta?
- GETA : Și asta ți-a fost destul ?
- FELIX : Nu. A mai fost ceva : certitudinea că un popor nu poate să piară niciodată din voința unui dement. În certitudinea asta am regăsit puterea de a continua să trăiesc. Mă împotriveam morții cu o picătură din puterea aceea grozavă cu care un popor supra-viețuiește întotdeauna necazurilor sale.
- GETA : Felix... eu cred că tu n-ai vrut să mori niciodată. În asemenea momente, îmi vine să cred că ești nemuritor... Vreau să zic... dacă moartea ta ar depinde de consimțămîntul tău, cred că ai trăi vesnic.
- FELIX : Știi cînd am înțeles că nu trebuie să mor ?...
- GETA : De ce șovăi ?
- FELIX : Lucram la cîțiva kilometri de Iași, într-un spital mizerabil... Eram de gardă... Într-o noapte... Nu-i curioasă complicitatea asta statornică dintre crimă și întuneric ?... Într-unul din ceasurile acelea tîrzii care acoperă rușinea și crima... nemții năvăliră peste mine, mă luară pe sus și mă duseră înaintea fîhrerului lor... Îmi arătară pe podea un om însîngerat... sfîșiat din bătaie. „Poți să faci ceva ?”... Era limpede : românul ăsta nu mai avea de trăit nici măcar un ceas. I-am făcut o injecție și am plecat... În noaptea aceea am uitat că trebuie să mă omor.
- GETA : Și asta a fost tot ?
- FELIX : Nu. A doua zi dimineață omul încă trăia.
- GETA (*palidă*) : Ce ambiție !
- FELIX : După două zile eram sigur că va scăpa. Omul era mut, mă privea cu dușmănie, dar mă lăsa să fac tot ce credeam de cuviință... Nemții se interesau de el... Aveau nevoie de secretele lui...
- GETA : Și a trăit ?
- FELIX : Da, trăia, dar se încrîncena carnea pe mine cînd mă gîndeam că salvez un om numai pentru a putea fi nimicit iară... După două săptămîni mi l-au luat...
- GETA : Și pentru ce mi-ai spus asta ?
- FELIX : A doua zi a evadat.
- GETA : A fost în stare ?
- FELIX : Niciodată nu m-am putut lămuri prea bine cum a fost cu puțință...
- GETA (*zîmbind*) : Bietul meu Felix...
- FELIX (*impenetrabil*) : Se pare că l-au eliberat prietenii lui... O singură dată
- am riscat să-l întreb de ce ține atîta să trăiască...
- GETA (*atentă*) : Și ce ți-a răspuns ?
- FELIX : Că n-are voie să moară.
- GETA : Nu are voie ! ?
- FELIX : Da. Moartea îi era interzisă.
- GETA : Ce ciudat !... Oare există într-adevăr oameni care n-au voie să moară ?
- FELIX : Da... Sint, peșemne, cei care iubesc fără întoarcere.
- GETA : Ce lucruri știi tu să spui !
- FELIX : Știi cînd am încercat întîia oară simțămîntul că toate minunile sint cu puțință ? După întoarcerea mea de pe front... În clipa în care te-am revăzut. Am înțeles în momentul acela unic toată uimirea aceea pe care am încercat-o odată, într-o clădire distrusă de bombardament, cînd am descoperit un pahar minunat, dintr-un cristal fin : intact și scînteietor ca în ziua lui dinții. Era o garanție de eternitate în ciobul ăla șlefuit... Frumusețea și puritatea ta !
- GETA (*palidă*) : Taci !... Ce știi tu... Poate că nu mai sint cum mă vezi... Poate că, în răstimpul în care ai lipsit, am omorît...
- FELIX : Tu ! ?
- GETA : Poate că am devenit complicele cuiva... (*Zîbind stîns.*) Întotdeauna ai avut mai multă imaginație decît se cuvenea... De aceea îmi părei uneori atît de caraghios !... S-a făcut tîrziu.
- FELIX : Geta, n-ai nimic să-mi spui ?
- GETA (*dreaptă, tristă*) : Nu, Felix... Încă nu.
- FELIX : Noapte bună.
- GETA : Felix... nu vrei să te conduc ?... Am să te conduc prin grădină, pînă la porțiță. (*Ies. Intră Tony, posomorît, cu ochii fixați pe ușa pe care au ieșit. Privește tăcut pe geam. Intră Bătrina ; îi urmărește privirile în tăcere.*)
- BĂTRINA : Nu crezi că ar fi timpul să pui piciorul în prag ?
- TONY (*tresărînd*) : A, mata erai !
- BĂTRINA : Dacă nu plecăm în zori, ne pîndește primejdia de a nu mai putea pleca... Asta a fost părerea prefectului... Dacă nu vrea să plece, n-are decît. Dar tu trebuie să pleci ! Pentru asta am venit : să te iau.
- TONY (*absorbit*) : Da...
- BĂTRINA (*aruncînd o privire pe fereastră*) : Știi cine mi-a cerut relații despre el ? Vechiul meu prieten.
- TONY : Prefectul dumitale ?
- BĂTRINA : În seara asta, cînd a venit cu nemții și tu discutai cu ei, a folosit un moment de răgaz ca să se intereseze de Comănescu.

TONY: Nu înțeleg... N-a mai găsit alt medic ?

BĂTRÎNA: Posedă, se pare, unele informații...

TONY: A, ți-ai propus acum să mă învrăjbești împotriva lui?... Altă dată făceai lucrurile astea cu mai multă finețe!

BĂTRÎNA (*neclintită*): Posedă informații că ar întreține unele legături suspecte.

TONY (*se întoarce încet*): Felix!... Cu comuniștii ?

BĂTRÎNA: Probabil.

TONY: O informație nu e o dovadă.

BĂTRÎNA: Folosește, se pare, calitatea de medic ca să pătrundă pretutindeni, să stabilească legături, să transmită mesaje...

TONY: Nu m-am gândit niciodată...

BĂTRÎNA: Se pare că înainte de a părăsi orașul, nemții vor să-i sfârșească pe toți cei închiși. Se fac liste și de persoanele bănuite... Nu ți se pare curios că prefectul m-a găsit tocmai pe mine ca să ceară relații despre acest domn ?

TONY: Vrei să spui că unul din motivele ultimei lui vizite a fost tocmai asta ?

BĂTRÎNA: Foarte cu puțință.

TONY: Și ce i-ai spus ?

BĂTRÎNA: E greu de crezut că se aștepta să știi ceva despre afacerile domnului doctor.

TONY: Atunci ?

BĂTRÎNA: Dacă am înțeles bine, cred că se bizuie pe indiscreția noastră, pentru ca Felix Comănescu să afle de hotărârea pe care a luat-o de a nu îngădui nici o arestare, sau măcar de a temporiza pe cât cu puțință...

TONY: Cum s-ar spune, ar fi interesat să capitalizeze eventual în persoana lui Felix Comănescu nădejdea de a se salva.

BĂTRÎNA: Exact. Adică nu mi-a spus-o, dar era limpede că nu are nici un chef, acum, la spartul iarmarocului, să-și încarce conștiința cu câteva prostii. Trage nădejde, probabil, că dacă va fi cazul, Felix Comănescu își va aminti că l-a cruțat, că l-a avertizat... că i-a dat, poate, prilejul să-și salveze prietenii.

TONY: Și i-ai comunicat ceva lui Felix ?

BĂTRÎNA: Crezi că e cazul să intervin într-o chestiune despre care nu știu nimic cu certitudine ?

TONY (*ironic*): Nu cumva rîvnеști să ieși bunului dumitale prieten tot beneficiul ?

BĂTRÎNA (*rece*): Dacă nu e comunist, nu are nici o valoare. Și dacă e co-

munist, nu mi-a vășca probabil nici un deget... Nu ți-am spus toate astea decît numai ca să știi cu cine ai de-a face.

TONY (*bănuitor*): Intotdeauna te gîndești la mai multe lucruri decît mă gîndesc eu.

BĂTRÎNA (*rece*): La drept vorbind, domnul acesta nu mă interesează, pentru că am de gînd să plec... Bineînțeles, nu e obligatoriu să-i spui soției tale ceea ce ți-am spus.

TONY (*posomorit*): Nu mi-a mai adresat o vorbă de două ceasuri. Și de ce să nu-i comunic nimic ?

BĂTRÎNA (*cu un zîmbet teribil*): Mă tem să nu se sperie... (*Îl privește ferm.*) Dacă nu te clarifici cu ea imediat, îi vorbesc eu! (*lese. După cîteva clipe, intră Geta, dar nu-l vede pe Tony și începe a stinge din luminări.*)

TONY (*din colțul lui umbrît*): A plecat ? (*Geta se întoarce speriată. Se confruntă în semiobscuritate.*) Credeam că nu mai pleacă... Intotdeauna îi trebuie șchiopului ăstuia cinci minute mai mult ca s-o ia din loc, ca să înfrîngă forța inerteiei... (*Rău.*) Nu se îndură să se dezlipescă de aici... De un ceas tot aștept să se care și nu se mișcă. A început să mă plictisească. (*Geta se îndreaptă spre scară și vrea să urce.*) Geta!... Geta, pentru Dumnezeu... Nu se poate să trăim uitîndu-ne unul la altul ca niște dușmani, pîndindu-ne unul pe altul, trăind mereu cu spaima prostiilor pe care le-am putea face într-un moment de nebulie... Fii o ființă rezonabilă! Spune, ce vrei? Spune ce vrei, dar spune ceva. Uite, stai aici (*o ia, o înduplecă să stea; ea rămîne în scaun teapănă, rece*) și eu la picioarele tale, ca odinioară... Și vorbește-mi!... Te iubesc destul de mult ca să-ți iert orice cruzime... Ce reci sînt privirile tale! (*Se ridică răzvrătit.*) Mă urăști!... (*Se învîrtește agitat.*) De ce?... De ce nu vrei să plecăm? (*Rău.*) Ți-au trebuit oare atîția ani ca să-ți dai seama că-l iubești pe ticălosul ăla, pe Vintilă Șova ?

GETA (*rece, inexpressivă*): Tony... (*Ei încremenește în așteptare.*) Crezi într-adevăr că era atît de ticălos ?

TONY (*încrămenit în spatele ei, păid*): Va să zică, are dreptate mama... L-ai iubit intotdeauna... (*Uine în fața ei, o pîndește bănuitor.*) Nici mort nu te lasă în pace ?

GETA: Nu mi-ai răspuns: crezi că era într-adevăr atît de vinovat ?

TONY (*atent, bănuitor, prudent*): Știu eu... Făcea parte din serviciile secrete...

Un război secret e totuși un război. În războiul se poartă după legile lui sălbatice. A primit ordin, a ucis.

GETA : E o justificare pe care nici un criminal n-ar scăpa ocazia s-o folosească. Toți au primit ordin!

TONY : Prostii! Zeci de milioane de oameni se pîndesc și seucid în clipa asta pe trei sferturi din suprafața globului — și ca vine să facă ordine în univers. Ascultă-mă pe mine : dacă toate femeile ar cere iubitorilor lor socoteală pentru fiecare glonte tras din ordin, dragostea ar muri pe întreg mapamondul... De ce taci?

GETA : Se poate oare justifica o crimă susținînd că lumea toată nu-i decît o adunătură de ucigași?...

TONY (*cu o înălțare din umeri*) : De ce nu? Lumea s-ar împărți, în cazul ăsta, în două : oameni care au ucis și oameni care n-au avut încă ocazia.

GETA : Așa poate să arate lumea numai în ochii unui ucigaș!

TONY (*rizînd alb*) : Adică cum?

GETA : Ca un coșmar!

TONY : Ca o glumă timpită! Dumnezeu : e moartea. Crima : o faptă comună, ca pîinea cea de toate zilele! Berilă : prototipul umanității...

GETA : Și orice ucigaș, îndreptățit să-și închipuie lumea după chipul și asemănarea lui și să spună fără să tremure : „Toți sîntem la fel! Cine e mai frumos ca mine?” Tu... (*A întins o antenă subțire.*) Tu dacă ai fi fost în locul lui... ai fi ucis?

TONY (*încrămenit, atent, cu un suris montat strîmb pe un sentiment de incertitudine*) : Sigur... sigur că nu.

GETA (*ca un ecou*) : Sigur de tot?

TONY (*plăsat într-un cîmp minat, temîndu-se pentru fiecare mișcare cu care ar putea atinge vreun declanșator secret*) : Nu-nțeleg! Ce să fiu sigur?... Ce vrei? Nu-nțeleg ce vrei... (*încercînd să se stăpînească.*) Prostii!... Ce mă bagi pe mine în ciorba asta murdară?... De-aș fi fost în locul lui... N-am fost, și gata!... Cît îl privește... Ce voiai să faci?... Un ordin e un ordin! De nu tragi : te împușcă! Amenințarea de a fi împușcat de propriii tăi camarazi e un factor determinant, tot atît de real și de eficace cît acela de a fi împușcat de un inamic : nu tragi tu, trage el. Înțelegi?... De ce taci?

GETA : Mă uit la tine... Altădată erai mai aspru... Erai un judecător mai sever.

TONY : Desigur... mai sever... Nu se

poate să nu-l condamni... Dar fac efortul să înțeleg, să explic, să...

GETA : Crezi că există ordine care te pot obliga să renunți la omenie?

TONY : Dar dacă cumva... a crezut că în felul ăsta își slujește țara...

GETA : Ce straniu sună cuvîntul în gura ta! Și tu crezi că țara... oamenii... o idee mare și generoasă... a nevoie de crimă ca să fie bine slujiți?... De-ar fi avut Vintilă un fiu, crezi că femeia lui ar fi fost îndreptățită să-l prezinte copilului ca pe un erou, înalt exemplu de moralitate, demn să fie urmat? Ce-ar fi putut să-i spună copilului?...

TONY : Știi eu?! ... Tu ce i-ai spune?

GETA : Încă nu știu... În orice caz, nu o minciună. Să faci o crimă în numele patriei nu înseamnă altceva decît să încerci să deplasezi răspunderile, coasociind la crima ta întreagă națiune. O crimă căptușită cu altă crimă.

TONY (*tulburat, încet, ascultînd parcă ecouri într-o veche pivniță*) : Și crezi, într-adevăr, că de o crimă comisă e răspunzător numai făptașul? Dar sîntem noi oare numai ceea ce voim? Nu sîntem în bună măsură și ceea ce am moștenit, și ceea ce a făcut din noi societatea?... Cine poate să cîntărească cît suflet vechi este într-o ființă, cît impuls ancestral este într-o crimă? Cine poate stabili toate răspunderile, ca să pedepsească fără să greșească?... De ce taci?

GETA : Ai fi fost un bun avocat pentru Vintilă... De ce nu l-ai apărat?... Adineauri ai încercat să împarți răspunderile ucigașului cu întreaga națiune, acum cu toți strămoșii pînă la Adam... O crimă e a aceluia care o făptuiește.

TONY (*bănuitor*) : De la cine ai învățat frazele astea?

GETA : Asta te interesează?... Poate le-am citit în stele. Dacă pentru toate ticăloșiile noastre l-am face răspunzător pe Dumnezeu, sau pe Hitler, atunci ar trebui să închidem tribunalele și să concediem judecătorii. Băiatul tău ar putea să te gîtuie și să spună : „Am primit ordin!” Sau : „Dumnezeu mi-a poruncit!... Am crezut că slujesc patria...” Accepți riscul?

TONY (*încercînd să zîmbească*) : Ce situație!... Omul e mort și noi continuăm să ne certăm... În definitiv, ce-mi pasă mie de el? Pentru ce atîta belșug de asprime pe capul unui mort?

GETA : Moartea nu sfințește nici un criminal... Și, pe urmă, nu-i vorba de el.

TONY : Dar de cine e vorba?... Ce ciudată ești! Ce ne batem noi capul cu

filozofii încelcitate? Lumea e cum e... Să multumim cerului că sîntem doar niște neînsemnați oameni detreabă, preocupăți de fericirea lor mai degrabă decît de mersul astrilor... Și cu asta, gata: să îngropăm strigoii! Să nu le îngăduim să ne tulbure!

GETA: Tony... de ce continui să mă minți?

TONY (*încrămenit, alb*): Ce... ce vrei să spui?

GETA: În seara asta... Vintilă Șova a fost aici...

TONY (*nestăpînit, trădînd deodată temerile comprimate*): Nu se poate. N-a avut cînd... Am lipsit doar zece minute.

GETA: Cînd aștepți ani de zile, zece minute pot să cîntărească cît o eternitate, în zece minute poate să încapă orice cuvînt esențial.

TONY: Ei și?...?

GETA: De ce ai ucis?

TONY (*clătînat*): Ești... ești nebună?... Acum inventezi...

GETA: Știu tot...

TONY: Nu-i adevărat. M-o fi ponegрит ca să se răzbune.

GETA: Mi-a dat amănunte... (*Atentă.*) Era prima ta misiune...

TONY: Nu-i adevărat...

GETA: Ai ucis. (*Cu ochii închiși, parca ar descifra imaginile pe un ecran inferior.*) Mai întîi, de teama de a nu fi pedepsit de propriii tăi camarazi...

TONY: Nu-i adevărat.

GETA: Apoi, de teama de a nu fi denunțat de vreuna din victimele tale.

TONY: Nu recunosc!

GETA: Din teamă și lașitate.

TONY: Nu! Nu!...

GETA: Am găsit și niște ziare din vremea aceea. Ancheta unui reporter, care, bineînțeles, nu putea duce la descoperirea ucigașului, a scos la iveală un milion de amănunte...

TONY: Ai citit ziarele!?

GETA: Da, am descoperit în biroul tău toată colecția de ziare. Întîi, ai ucis femeia. Venise să-ți deschidă ușa.

TONY: Nu...

GETA: Apoi, ai asasinat bărbatul... Nici n-a avut răgazul să se ridice din fotoliu. A murit cu cartea în mînă.

TONY: Inventții!

GETA: Abia cînd a apărut copilul...

TONY (*pierdut*): Care copil?

GETA: Abia atunci ți-ai pierdut cum-pătul. Copilul nu era prevăzut în program... Era un copil de vreo opt ani...

TONY: Minți!

GETA: ...Îl treziseră împușcăturile... Era în cămașa de noapte, albă, largă...

TONY: Faci!... (*Speriat, ascultă în juru-i.*) Nu s-a trezit mama?... (*Cade pe un scaun: înfrînt, ca și cum tensiunea nervoasă ar fi atins un centru vital.*) Geta... de ce dezgropi povești vechi și uitate?... Cine te pune să umbli cu degete aspre pe lacăte ruginite?... E o poveste de demult!... Credeam că moartea lui Vintilă a pecetluit-o definitiv... Și iată că Vintilă învie în tine... Credeam că a murit ultimul om care știa ceva... Și acum află că mai este unul, și acela ești tu... În toți anii aștia am tremurat pentru secretul meu și el a mai fost spus o dată!... Am bănuț eu, am bănuț... Acum o să trebuiască să tăcem împreună.

GETA: Împreună!?! Și tu îți închipui că am putea continua să trăim cu secretul ăsta îngrozitor între noi... străjuți de strigoii trîști și muștrători?... Ce-ar fi fiecare ceas? Masa: un festin funebru... Plimbarea: un drum de deținuți sub escortă... Ceasul de dragoste: o dramă, cu un parter de umbre... Viața toată: un colț de întuneric și de frig. Niciodată n-am fi singuri cu bucuriile noastre. Ori de cîte ori aș vrea să rîd, îngerul întunecat al morții ar veni să-mi amintească cu degetul pe buze că bucuriile îmi sînt interzise, că am pierdut pentru totdeauna, pînă la capătul zilelor, dreptul de a rîde.

TONY (*tulburat*): Geta...

GETA (*nici măcar nu-l aude*): Cînd mă gîndesc la mîinile tale...

TONY (*speriat*): De ce tocmai la mîinile mele?

GETA: Nu le văd decît crisplate pe un revolver, cu un deget petrecut pe trăgaci... Mă tem de mîinile tale... Ele filfîie în preajma mea ca aripile unei păsări de noapte. Crezi tu că aș putea îndura pe creștetul băiatului, mîna unui ucigaș? Crezi tu că aș putea răbda pe pielea mea, mîna aceea cu care ai ucis oameni?

TONY: Geta... mîinile mele ți-au fost întotdeauna supuse și umile...

GETA: Aș vrea să-mi jupoi pielea... să rad din ea, cu un acid nemilos, urmele mîngîierilor tale... să stîrlesc în fiecare celulă a pielii amintirea mîinilor tale lacome și brutale.

TONY: Geta... tu vrei să divorțezi?

GETA: Știu eu?!... Lîngă tine, sau la capătul pămîntului, chestiunea ar rămîne aceeași. Atîta timp cît tac, sînt un complac. Pentru ce să-ți ușurez povara unei crime împărtășind-o cu tine? Pentru ce să iau asupra mea povara unui asemenea blestem?

TONY : Geta... Tu vrei să mă denunți ?

GETA : Știu eu ?...

TONY : Aștepti să iasă comuniștii din tainele lor... (*Agitat.*) Geta... Nu știm decît noi doi... Dacă tăcem noi... e desul. (*Gîtuît.*) Ceea ce nimeni nu știe e ca și cum n-ar fi...

GETA : Da... Dar eu știu.

TONY : Și căsnicia asta...

GETA : Asta nu mai e o căsnicie, e o complicitate.

TONY : Și copilul ?

GETA : De ce vrei să mă înspăimînti cu suferințele lui posibile ? Dar dacă l-aș lăsa să respire în minciună n-ar însemna să-l dedic nefericirii ? Într-o zi am să-i spun tot.

TONY : Și mama ?... Eu ?

GETA : Tu !... Cine are nevoie de existența ta ?

TONY (*posomorît*) : Nu e vorba de mine !... De existența mea sînt legate altele... De astea vorbesc. Te-ai întreb- bat ce se poate întimpla dacă... dacă se află ?... Mai întii, nu vor crede : fiindcă nu există dovezi... Nici măcar războiul nu l-am făcut...

GETA (*ironic*) : Nici Hitler n-a fost pe front.

TONY : Să admitem că ar exista dovezi... Ce vei deveni tu ?... Știi bine că schimbările la față, schimbările de ultimă oră, poartă întotdeauna în ele simbu- rele suspiciunii. Cine va voi să accepte ipoteza că ani de zile n-ai știut nimic ? Nimeni. Soarta ta e să fii socotită com- plicea mea.

GETA : E riscul cel mai mic.

TONY : Apoi, pe mama ai băga-o în mormînt, căci cu inima ei...

GETA (*ironic*) : Boala ta de inimă ai moștenit-o de la ea ?

TONY : Va să zică, știi și asta... Da, n-am nici un fel de boală... Dar după ce mama mi-a făcut rost de o oarecare mobilizare pe loc, am socotit că-i mai cumințe să liniștesc scrupulele și bănuie- lile celor din jurul meu cu o justifi- care mai nobilă... Mama e însă bolna- vă cu adevărat. Îți dai seama ce lovi- tură ar însemna pentru dînsa arestarea mea, îți poți imagina toate consecin- țele care ar putea decurge de aici ?

GETA : Dragostea ta filială mă mișcă : dorești să trăiești doar pentru ca ea să nu moară.

TONY : În fine, Gigi ar purta toată via- ța stigmatul de a fi fiul unui ucigaș.

GETA : Grija ta paternă este de-a drep- tul înduioșătoare. Dar de ce nu te-ai gîndit — atunci cînd ai ucis copilul — că și tu s-ar putea să ai o dată un fecior ?

TONY (*neabîntut*) : Și eu te întreb... Crezi tu că ai dreptul să pedepsești o crimă, făcînd altele trei : ucigînd o femeie bătrînă, stigmatizînd un copil nevino- vat și distrugîndu-ți propria ta viață ?

GETA (*palidă*) : Compasiunea ta e uni- versală.

TONY : Aici nu e vorba de sentimentele mele... De ce cred eu sau tu. Aici e vorba de cîteva realități dure. De vrei sau nu, lucrurile sînt cum sînt, și tu ești prea inteligentă ca să nu le pri- cepi și să nu ții seama.

GETA (*ca un ecou îndepărtat și nesigur*) : Și dacă n-aș vrea să țin seama ?

TONY (*înfiorat*) : Tu ești ne bună ! Să sacrifici oameni... Asta se cheamă la tine a face justiție ! ? Și pentru ce toate astea ? (*Iritat.*) Spune, pentru ce ?... Nu mai suportă atingerea unui ucigaș ? M-ai suportat atîția ani !... Ai descoperit farmecul justiției ? Cine te-a chemat pe tine să împarți dreptate ? Te vor decora, îți vor înălța monumente ? Sau îți închipui că slujești etica superioară a lui Felix ! Ce-ți pasă ție de etica superioară ?... Da, am omorît. Ei și ? Faptul s-a consumat. Pămîntul l-a îngropat. Cine mai știe de osemintele acelea, topite undeva în pămîntul unui oraș ?... E un secret vechi pe care nu-l știm azi decît noi doi. Purtat în doi ne va fi mai ușor fiecăruia... Mama ar muri în patul ei, băiatul nostru ar crește liber de orice opresiune a stig- matului...

GETA : Și conștiința mea... mormîntul tatii... adevărul ?

TONY : Ești ne bună... Ne bună de legat !... Bați cîmpii ! Aici e vorba de viața noastră, de viața mea... Și tu trîncănești despre adevăr !... Care adevăr ? Care ? Adevărul comuniștilor ?... De unde știi tu că ceea ce am făcut eu este o crimă ?... Dacă ar fi învins nemții, drama asta absurdă ar fi fost imposibilă !

GETA : Crezi că o mie de tancuri aro- gante pot justifica o crimă ?

TONY : Nu numai că drama asta ar fi fost imposibilă... Dar mîine-poimîine, as fi fost, poate, ministru...

GETA : Și crezi că crima ta ar fi fost mai puțin o crimă dacă pentru ea ai fi primit cîteva decorații și un titlu ?

TONY : Poate că da. De la ministru în sus nu există ucigaș ! Oare cînd cei mai iluștri bărbați ai secolului au pornit, din ambiție și interes, să devasteze continentul și să ucidă milioane de oa- meni, nu s-au găsit o sută de filozofi care să înfrumusețeze vandalismul și să-l justifice ?

GETA : Nu mi-am visat niciodată ca soț un om capabil să ucidă o sută de mii de oameni.

TONY : Totuși, aceștia sînt cei cărora li se înalță statui! Pe aceștia îi iubesc femeile.

GETA : Atunci călăul din Londra ar trebui să fie visul tuturor fecioarelor

TONY : Crezi că sărutările lui sînt mai puțin fierbinți? Am plătit guri tale bir, așa cum se dau acatiste pentru morți: ca să-mi arvunesc o iertare... Dacă ai nevoie de un îndemn ca să mi-o dai, ți-l pot înlesni... Nu sînt, probabil, atît de ticălos pe cît mă crezi... Mi se spusese că-l voi afla pe Petreanu singur... Imprejurările și nebunia momentului au fost mai tari decît mine... Nu mi-am închipuit că ușa are să mi-o deschidă soția lui...

GETA : Și cu topoarele?

TONY : Asta nu!... Asta s-a întimplat, pesemne, după plecarea mea... Vreo bandă de jefuitori beți...

GETA : Poate tot aceia care l-au cășăpît pe tatăl meu.

TONY : Poate! Cînd am citit în ziar am fost îngrozit!

GETA : Ai mai fost în stare de asemenea sentimente? Ori te-ai temut sū nu ți se atribuie cîndva și atrocitatea asta? Și cu mine pentru ce te-ai cășătorit? Nădăjduiai că nimeni nu va îndrăzni să bănuiască în soțul meu pe complicele celor care l-au asasinat pe tata?

TONY : Adevărul e că m-am gîndit și la asta... Dar te iubeam...

GETA : Taci, pentru Dumnezeu!... Cu un oarecare act de căsătorie ai vrut să refaci legămîntul dintre tine și restul lumii?... Ți-a trebuit un ostatic ca să-l șantajezi pe Dumnezeu? Ce ai vrut? Ce ți-ai închipuit: că un petic de hîrtie poate acoperi toți morții?

TONY : Geta... În definitiv, ce vrei tu, să-l răzbuni pe tatăl tău?... Dar ce este un tată? O oarecare realitate biologică, plus o sută de mîngîieri blajine și o altă sută de cuvinte duioase. Și crezi oare că merită o răzbanare cele cîteva vorbe și mîngîieri a căror urmă s-a pierdut definitiv, cele cîteva porniri secrete sădite în măruntaiele tale? Și dacă ai afla miine că nu ești fiica tatălui tău?... Adevăr! Minciună! Justiție! Dragoste paternă... Abstracții! Strigoii!... Strigoii inventați să zăpăcească mințile! Și pentru niște abstracții ții tu să distrugi atîtea existențe?

GETA : Și tu care făceai atîta caz de iubirea pentru maică-ta!

TONY : Nu atît de iubirea mea pentru ea, cît de iubirea ei pentru mine!

GETA : Ai logica unui monstru care n-a cunoscut niciodată iubirea, pentru care un sentiment, ori o idee sînt un fel de realități diminuate... umbre care cîntăresc mai puțin decît o frunză, sau decît o picătură de glod. Dar eu l-am iubit pe tata... îl iubesc pe Gigi... Iubirea mea nu-i o abstracție. Și nici conștiința mea... nici mormîntul tatii, nici viitorul copilului.

TONY : Atunci e bine. Dacă ții atît de mult la asemenea strigoi, atunci să tăcem. Complicitatea ta e cea mai teribilă dintre toate stafiile, pentru că e cea mai reală. Ești complicele meu! Și de m-ar pune la zid, locul tău ar fi lîngă mine.

GETA : Să mor împreună cu tine asta ar fi într-adevăr o pedeapsă prea mare pentru greșeala de a fi trăit cu tine.

TONY : Și de nu vei fi lîngă mine, tot a mea rămii. Eu fac parte din trecutul tău, și trecutul tău nu se poate lichida cu gloanțe: de aici nu mă mai poate scoate nimeni. Nici o putere din lume nu poate anula faptul că de ani de zile trăiești din banii mei, că ani de zile ai stat în brațele mele, că ai un copil de la mine... al meu. Amintirile sînt vii, copilul e viu, sînt realități de necontestat. Existența mea s-a întretesut în viața ta, ca un fir — dacă vrei — cu defect într-o pînză prețioasă... Dacă ții să scoți firul, trebuie să destrami pînză... Ca să scapi de mine, ar trebui să uiți sau să mori. Pentru ca să uiți, nu-i destul să vrei; ca să mori trebuie să poți. Roagă-te să înnebunești, sau să se îndure careva să te ucidă... Numai așa ai să scapi de mine... Și poate că nici atunci! În amintirea care ne va supraviețui — cît timp ne va supraviețui — vom fi mereu împreună... Ești soția mea de veci... Sau (*ironic*) dacă vrei: eternul meu complice!

GETA : Degeaba te zbați... Crezi că o sută de sofisticării fac un adevăr?... Toată trîncăneala ta nu poate șterge faptul precis că sîntem două ființe distincte, pe care în clipa asta nu le mai leagă nimic.

TONY : Crezi că e cu putință un asemenea divorț... total și definitiv?

GETA : Da. Sînt rupturi în conștiință tot atît de definitive ca moartea. Cine te poate obliga să trăiești cu un cadavru?

TONY : Minți! Știi bine că n-ai nici o ieșire! Pînă la sfîrșitul zilelor tale ești condamnată să mă porți în conștiința

ta, așa cum îți porți în piept inima, în piele scheletul delicat și fragil: din amintirile tale nu mă poți expulza.

GETA: Te înșeli. Îți făgăduiesc că am să te uit. Îmi trebuie pentru asta o inimă curată și poate o picătură de fericire. Atunci am să mă despart de amintirea ta cum te desparți dimineța de un vis urât. Cine se împiedică în viață de visele pe care le-a visat noaptea?

TONY: Și crezi cu tot dinadinsul că mă vei uita?

GETA: Da. Sint atât de dornică să fiu fericită, că nu mă îndoiesc că o să te uit.

TONY (*palid*): Și va pieri în tine orice amintire?

GETA: Poate că nici n-aș dori. Poate chiar c-aș avea nevoie de unele amintiri ca de un antidot împotriva altor greșeli... Ce-ar fi conștiința noastră fără amintirea greșelilor?

TONY: Atunci, denunță-mă! S-o ucizi pe mama, să-ți înfierezi copilul, să te faci de risul și de batjocura lumii... Ei, poți?... Ceea ce s-a făcut nu se mai poate desface. Viața noastră e un nod încâlcit. Nici o putere din lume nu poate deznoda zilele, și faptele, și vicțiile noastre.

GETA: Mereu încerci să mă sperii cu o complicitate închipuită și cu jertfele dureroase pe care ar trebui să le fac. Anume ca să-mi întuneci mintea. N-ai să izbutești! Orice ai spune: încă nu sint complicea ta. Dar aș deveni cu siguranță, dacă aș tăcea. Și mai ales, aș deveni complicea ta la toate crimele pe care le-ai putea pune la cale.

TONY (*speriat*): Adică tu... tu crezi că aș mai fi în stare...

GETA: Sint sigură. Ferească Dumnezeu să ai prilejul. Ce ai făcut ai mai face.

Dar ce s-a întimplat nu trebuie să se mai întimple. Trebuie să fiu sigură că niciodată n-o să mai poți omori.

TONY: Chiar dacă asta ar trebui să coste viața bătrinei, a lui Gigel, a ta?

GETA (*albă, dreaptă, a urcat câteva trepte*): Da, chiar dacă ar trebui...

TONY (*cianotic, presimțind deodată că a scăpat ultima ocazie pentru a se salva*): Vrei să spui... (*Ride galben.*) Trebuie să-mi închipui... Ai fi fost bună de călău... Cu atât mai rău... Amindoi la un loc, sintem un nod.

GETA: Nodurile care nu se pot desface se pot tăia.

TONY (*incremenit*): Tu... tu vrei să mă omori?

GETA: Știu eu?!... Poate ar mai fi o soluție!

TONY (*palid, stins, cu un braț întins pe balustrada scării ca o implorare, presimțind toată povara unei propuneri ingrozitoare*): Geta... tu... tu vrei să mă sinucid? (*Geta îl privește fix, se întoarce încet, dreaptă, implacabilă și rece... Dar nu apucă să iasă. Bubuituri îndepărtate o fixează locului. O ușă se deschide și apare bătrina Leordeanu cu un sfeșnic în mână... În altă ușă, apare ofițerul german, pare că șovăie o clipă și pășeste în hol... Trece ca întotdeauna: încet, palid, rigid, cu brațele făcute spătar, cu capul ușor plecat pe umărul sting, fără să vadă pe nimeni. Din cînd în cînd se oprește, ascultă. Toți îl urmăresc încremenți.*)

OFIȚERUL (*lingă ușa dinspre grădină, cu ochii în tavan, ascultînd bubuiturile îndepărtate*): Gott rügt mich russisch.

TONY (*strivit, ca un ecou împuținat*): Dumnezeu mă ceartă pe rusește.

CORTINA

ACTUL AL TREILEA

Același hol, noaptea tirziu. Cîteva geamantane pregătite și cîteva mobile lipsă dau impresia unei case gata a fi părăsită. Se aud tunete **îndepărtate**,

GETA: Bate cineva.

BĂTRÎNA: Ce-ai spus?

GETA (*ascultă*): ... E cineva la ușă.

BĂTRÎNA (*agitată*): E Tony, cu siguranță! (*Geta deschide ușa dinspre grădină. Intră un slujitor bătrîn.*)

SLUJITORUL: Vă rog să mă iertați...

BĂTRÎNA (*dezamăgită, acră*): Te iert.

Vii din partea prefectului?... Cînd plecăm?

SLUJITORUL: Uf, abia îmi trag sufletul... Mă temeam... cu toate că am și permis...

BĂTRÎNA: Cînd plecăm?

SLUJITORUL: Cum se luminează de zi. Așa că, să fiți gata în fiștece clipă...

- (*Confidențial.*) Se spune că, înainte de se retrag, or s-arunce în aer și gara...
- BĂTRINA: Crezi că o să avem furtună mare?
- SLUJITORUL: Mai mult ca sigur. (*Își face cruce.*) Dumnezeu să ne ajute!
- BĂTRINA: Spune-i domnului prefect că-i mulțumesc de grijă și că ne va găsi pregătiți...
- SLUJITORUL: Noapte bună. (*Își face cruce și iese.*)
- BĂTRINA: Geta... închide după dumnealui. (*Geta încuie ușa în urma slujitorului. Dă să se întoarcă.*) Geta!
- GETA: Da, mamă...
- BĂTRINA: Dacă vin să ne ia și Tony nu se întoarce? De ce nu se întoarce Tony? Miezul nopții a trecut de mult... Acuși se face ziuă... Și el rățește cine știe pe unde! Dacă-l prind nemții?
- GETA: N-or să-l prindă.
- BĂTRINA: De unde știi? Știi unde este? De ce-a fugit?
- GETA: Ca să bea.
- BĂTRINA: Să bea! De când bea Tony? A mai făcut-o vreodată?
- GETA: De câte ori îi e frică.
- BĂTRINA (*împietrită*): Și tocmai în noaptea asta... pe furtună.
- GETA: Asta o să-l răcorească.
- BĂTRINA: Numai tu ești de vină! Numai tu îl inebunești. Ce vrei de la el, vrei să-l împiedici să plece?
- GETA: Eu rămân.
- BĂTRINA: Mda, tu și neamțul. Ai văzut? Până acum nici un semn că are de gând să plece! Pesemne, așa o fi regula. Geto... Vreau să-ți vorbesc... Fii liniștită, nu vreau să mă cert. Dacă nu vrei să pleci, n-ai decât să rămii... Și nici nu vreau să mă amestec între voi... Dar pe tine nu te îngrijorează comportarea lui Tony?!
- GETA: Nu.
- BĂTRINA: Știi că azi-dimineață avea în mână un revolver? (*Geta tresare.*) Da, un revolver... Dar mi s-a părut firesc să aibă în preajma lui, în vremuri atât de tulburi, un revolver și n-am dat prea multă atenție... L-a pus pe măsută și s-a întors să-și ia haina... Când el a ieșit, m-am înapoiat... Dar revolverul nu mai era... Nu spui nimic?... Dar dacă degetul lui ar fi apăsător pe trăgaci?
- GETA: Poate că degetul lui ar fi știut ce face.
- BĂTRINA (*incremenită*): Și îndrăznești să-mi spui mie asta?... (*Comprimându-și minia.*) Nu vreau să mă cert, nici nu vreau să mă amestec... Dar oare ți-a devenit Tony atât de indiferent?... Vreau să spun... ți-ai dat, în sfârșit,
- seama că nu l-ai iubit niciodată?... Și-ai avut cruzimea să i-o spui?
- GETA: Întotdeauna ești dispusă să vezi în alții pricina nefericirilor lui... Poate că, de astă dată, pricina este în el însuși?
- BĂTRINA: În el?... Ce-ar putea să fie?
- GETA: Crezi oare că e obligatoriu ca o femeie să fie întotdeauna la începutul tuturor nenorocirilor?... Poate că a făcut vreo greșală și-l rod remușcările... Poate că a făcut vreo prostie... și-l roade teama... De ce trebuie neapărat să fiu eu vinovată?
- BĂTRINA (*bănuitoare*): Știi ceva?
- GETA (*luptînd cu ispită de a vorbi*): O, nu... Dar dacă aș avea un secret, poate ți l-aș destăinui, anume ca să te vindec de bănuiele nedrepte...
- BĂTRINA: Prostii, ce bănuiele?
- GETA: Întotdeauna m-ai bănuiat vinovată de nefericirile lui Tony. Niciodată nu te-ai gândit că poate Tony ar putea fi vinovat de nefericirile mele...
- BĂTRINA: Tony...
- GETA: Dacă aș ști un secret, ți l-aș spune ca să te pedepsesc îngrozindu-te pentru ura pe care m-oi porți, pentru insensibilitatea la suferințele altuia, pentru dispoziția ușuratică cu care accepți aparențele, pentru egoismul cu care cauți să justifici toate slăbiciunile și defectele lui Tony, poate chiar toate ticăloșiile... Și mai ales, ți l-aș spune ca să-ți distrug iluziile... De ce aș purta de una singură povara unui secret?... Pentru ce te-aș cruța?... Pentru ce nu te-aș face să împărtășești o dată... măcar o singură dată... chinul meu? Ți l-aș spune, cu siguranță, fără milă, fără să-mi pese de nimic... dacă aș avea un asemenea secret.
- BĂTRINA (*bănuitoare, cu o mină pe inimă*): Te cred. Ai fi în stare.
- GETA (*stăpînindu-se, relaxată*): Da, dar nu cunosc nici unul.
- BĂTRINA: Ba cunoști unul: arta de a face din noapte zi și din zi noapte... El vrea să-și curme zilele și tu ești cea nefericită. El e cel alungat din dormitor... și tu ești cea neubită. El e cel chinuit, și tu te plîngi... Ți-a jentfit totul... liniștea mea... viața lui...
- GETA (*alb*): Mamă...
- BĂTRINA: Să nelineștești inima unei mame, asta este aproape un paricid... Cu mina ta l-a făcut.
- GETA: Spune... spune... nu-ți fie milă... Nici mie nu mi-ar fi.
- BĂTRINA: Timpul lui... și l-a cheltuit ca pe un combustibil ordinar, ca să întretină o pasiune nenorocită, un foc

steril, care nu încălzește pe nimeni, nici măcar pe el însuși.

GETA : Un foc steril !

BĂTRINA : Cine ți-a dat ție dreptul să înăbuși într-un om atâtea însușiri promițătoare ?

GETA : De ce te amăgești ? Știi bine... În inima dumitale, știi bine... Orgoliul nu-ți îngăduie să accepți că fiul dumitale e un... Că nu e nimic deosebit... Și eu nu vreau să te conving.

BĂTRINA : Nu-i adevărat, nu-i un om de nimic.

GETA : Dacă vrei dumneata !...

BĂTRINA (*atinsă*) : Mda, e slab... Întotdeauna a fost un om slab... Niciodată n-am putut suferi neputincoșii... Pe tatăl lui l-am disprețuit și întotdeauna m-am temut să nu-i semene fiul... Se vede că trebuie să fiu pedepsită... Căci slăbiciunea părintelui a renăscut în Tony... Dar pe el l-am iubit... cu o iubire sporită de teama de a nu-l vedea suferind... disprețuit de femeia lui...

GETA : Atunci înțelegi ?

BĂTRINA (*răzvătăită*) : Nu, nu înțeleg ! Ce-ai vrea, să-l pălmuiesc ? Să țin partea ta împotriva lui ?... Să-i pun un revolver în mână ? Ai mai văzut tu dumnezei să-și sfarme singuri icoanele ?... (*Tunete îndepărtate.*) Dacă i s-a întâmplat ceva ?...

GETA : Bate cineva ! (*Deschide.*)

BĂTRINA : Asta trebuie să fie Tony !... (*Intră Felix Comănescu.*)

FELIX (*calm, schiopătînd ușor, cu trusa în mână*) : Bună seara.

BĂTRINA : Bună seara. Îți plac atît de mult plimbările nocturne ?

FELIX : Furtunile sînt pasiunea mea cea mai veche... (*Cu o privire circulară.*) Va să zică, tot plecați !

BĂTRINA : Nu l-ai văzut cumva pe Tony ?

FELIX : Tony ?

GETA (*ironic*) : A plecat să se plimbe.

FELIX : A... (*Către Bătrînă.*) În orice caz, fiți liniștită, nu cred să-l pindească vreo primejdie.

BĂTRINA : De ce ? Ce s-aude prin oraș ?

FELIX : S-ar părea că nimic deosecit... Mai întîi au dispărut polițiștii... Acum, patrulele nemțești ! Un fenomen uimitor, nu ?...

BĂTRINA : Un oraș fără lege și fără Dumnezeu. Dacă s-ar opri și ceasurile, nu m-aș mira deloc.

FELIX : Știi eu ? ! Poate că vechile ceasornice n-au murit încă cu totul. Dar există deja un alt ceasornic, care reglează viața orașului... Pe alte dimensiuni de timp. Orașul stă treaz ca să-i

prindă bătaia, să-i numere orele și să-i priceapă legea care îl guvernează.

BĂTRINA : Lasă asta... Spune mai lămurit... Ce fac oamenii ?

FELIX : Unii luptă împotriva nemților, alții așteaptă să vadă dincotro bate vîntul... Sînt și din cei care fug. Dacă țara s-ar putea decupa din contextul Europei, ca un volănaș la o rochie prea mult purtată, sînt sigur că unii ar fi în stare s-o mute în Oceanul Atlantic, sau în Patagonia.

BĂTRINA : Geto... nu vrei să-i dai un lichior domnului Comănescu ? Sticla a rămas la locul ei.

GETA (*refuzînd să plece*) : Am spart-o !

BĂTRINA (*decisă să nu scape ocazia*) : Nu vrei să vorbești cu ea, poate o hotărăști să plece ?

FELIX : Vă temeți că Tony va refuza să vă însoțească ?

BĂTRINA (*iritată de prezența Getei*) : Nu e vorba de asta... Aș salva pe oricine în situația ei... (*Privind de la unul la altul.*) Dacă ai dori să pleci, ți-ăș asigura un loc chiar și dumitale.

FELIX : Mulțumesc. Întotdeauna am gustat lingă dumneavoastră această delicatețe, pe care n-o suspendă nici războiul... Dar mă tem că nu fac parte din bunurile care merită să fie salvate.

BĂTRINA : Ești de un calm uimitor. Poți să-mi vinzi secretul ?

FELIX : O conștiință liniștită.

BĂTRINA : Am impresia că ne privești cu superioritatea unui savant care examinează sub lupă niște gize neștiutoare de destinul lor. Crezi că e momentul potrivit pentru experiențe și filozofare ?

FELIX : Sînt momente, doamnă, cînd mi se pare că am în față veșnicia. În clipa asta mi se pare că am răgaz pentru orice : să observ, să discut, să-mi fumez pipa... Nu știu cum să vă lămuresc... Am timp !

BĂTRINA : Pot să știu barem pentru ce zîmbești ?

FELIX (*sincer, candid*) : Vă asigur că habar n-am.

BĂTRINA : Ți se pare graba noastră atît de ridicolă ?

FELIX : Ridicolă, nu. Inutilă.

BĂTRINA : Nădărduiesc totuși că ești un profet mincinos.

FELIX : Nu profetizez... Prevăd.

BĂTRINA : Și de ce prevezi că e inutilă ?

FELIX : Pentru că în clipa asta, în care țara s-adună să-și afle un alt principiu de existență, nu există niciăieri drumuri care să vă scoată din țară. La capătul drumului veți găsi, cu siguranță, aștep-

- tindu-vă, aceiași oameni de care fugiți aici, potrivit aceluiași principiu miraculos care asigură oricărui popor în țara lui, măcar unul din atribuțiile divinității: acela de a fi pretutindeni, în același timp și cu aceeași putere. Aș zice că geniul nostru poetic, care inventa munți și ape în calea zmeilor, va inventa de astă dată o mitralieră la fiecare răspintie.
- BĂTRÎNA : Care va să zică, amicii dumitale stau la pindă ! (*Ironic.*) Și eu care mă temeam că o să călătoresc prea liniștită !
- FELIX : Mă bucur că mihnia dumnea-voastră n-a fost de lungă durată.
- BĂTRÎNA : Ei bine, domnule... De plecat o să plec în orice caz și te voi lăsa fără regret.
- FELIX : Nu e o dovadă de mărinimie că lăsați ceea ce nu puteți lua.
- BĂTRÎNA : Ai dreptate. Dar dacă aș putea, aș lua cu mine totul... chiar dacă n-ar fi decît pentru a nu lăsa nimic ! (*Către Geta.*) Bucură-te ! Ți-a dăruit cîteva motive să-ți justifici încăpăținarea !... Și Tony care nu mai vine ! (*Către Felix.*) De ce nu stai jos ?
- FELIX : Vă mulțumesc. Dar mai am ceva treabă. Poate o să revin să-mi iau rămas bun.
- BĂTRÎNA : Treabă !?... În orașul ăsta și în noaptea asta, în care toată lumea e grăbită să plece, dumneata mai ai treabă ! Cine mai are timp și nevoie de dumneata ?
- FELIX (*îngîndurat*) : Nici n-o să vă vină a crede... Sînt așteptat.
- BĂTRÎNA (*cu finețe*) : De cine ?
- FELIX (*cu un surîs*) : Fiți liniștită... E o fetiță de trei ani. Ce vreți ? Scarlatina nu e interzisă în timp de război.
- BĂTRÎNA : Și asta e tot ce te reține aici ?
- FELIX : Nu. Dar dacă în tot orașul n-ar fi decît copilul ăsta bolnav care să mă aștepte, și încă ar fi destul ca să nu plec niciodată... Îmi este imposibil să absentez.
- BĂTRÎNA : Și eu îți spun că dacă în clipa asta aș avea la îndemînă cuvîntul acela grozav cu care aș putea să inventez o mie de kilometri între mine și orașul ăsta blestemat... I-aș azvîrli. (*Tunete îndepărtate. Ușa e trîntită de perete : apare Tony, beat, murdar, abia ținîndu-se pe picioare.*)
- TONY : Bonsoir... Bonsoir, mes dames... BĂTRÎNA (*șoptind, consternată*) : Tony... TONY : Bonsoir, maman... Scumpa mea soțioară... Dulcea mea dușmancă... (*Felix se repede să-l susțină.*) Salve, mă !
- GETA (*rece, lui Felix*) : Așază-l pe scaun, aici, lingă masă.
- TONY : Ei, de ce nu-i mulțumiți?... Asta nu-i frumos !
- BĂTRÎNA : Pe unde ai agonisit noroiul ăsta ?
- TONY : A, dac-ați ști...
- BĂTRÎNA : Pe unde ! ? (*S-aud tunete îndepărtate.*)
- TONY : Pe la porțile iadului, maman... pe acolo pe unde nu mă iubește nimeni. Numai aici mă iubește cineva... Nu-i așa, maman ? Și tu mă iubești, Geto, nu ? Și Felix... Nu-i așa că tu mă iubești, mă ? ...Pe toți ne iubești... Nu-i așa, Felix?... Și pe Geta, și pe mama... Pe mama n-o iubești?... Nu te iubește, mamă... Zice că ești prea țeapănă... Dar pe Geta?... O iubești, mă, o iubești?... Parcă eu nu știu ! Cine nu știe ? Și mama ! Și Geta ! Nu-i așa, Geta, că te iubește ?
- FELIX (*întunecat*) : Tony !
- TONY : Te-ai supărat ? De ce te superi ? Păi dacă e adevărat ? ! Mă, Felix, mă... Dacă mor eu... auzi... Dacă mor, puteți să vă luați... Meriți, mă ! C-o iubești mult !... A, nu-ți place?... Dar dacă mor, înțelegi, dacă mor?... A, am spus ceva ce nu se cade?... Ei, ce-ați rămas așa ? Ce, eu n-am voie să mor ? De ce vă supărați, mă, de adevăr?... Felix, dragul meu, poți să-mi spui tu de unde nevoia asta nebună de a spune adevărul ? Mă, simt așa o nevoie să spun adevărul că, dacă aș fi făcut o crimă, uite, acum aș mărturisi-o... De ce vă supărați ? Uite la Geta, dacă ar ști că am săvîrșit o crimă, al naibii să fiu dacă nu m-ar denunța ! Mă denunță, domnule, mă denunță.
- BĂTRÎNA (*consternată*) : Numai prostii vorbești !
- TONY : De unde, mă, atîta sete de adevăr ? Niciodată nu s-au spus atîtea adevăruri crude ca în veacul nostru. Este ? De ce, mă, de ce ?
- FELIX : Nu vrei să lași discuția pe mine ?
- TONY : Nu, eu acum vreau să știu, acum imediat : de unde pînă unde setea asta de adevăr ?
- FELIX : Știu eu ! De ce cînd un om se înăbușă — stai să-ți scot cravata, că te gîtui... De ce cînd omul se înăbușă, simte nevoia de aer ?
- TONY (*uluit*) : Da, domnule, de ce ?
- FELIX : Geta, vrei să mă ajuti să-i scot haina ? S-a tăvălit îngrozitor !
- TONY : De ce, mă, de ce?... Știi, abia acu bag de seamă ce invenție timpită e omul. Toată existența lui depinde de-o mină de aer.

- BĂTRINA : Poftim ! A stricit o haină !
 TONY : E destul să-i iei aerul de la gură, și gata... Se prăpădește.
- FELIX : D-aia, se vede, adevărul și aerul nu se pot confisca : fiindcă sînt o condiție a vieții... Hai la culcare !
- TONY (*bănuitor*) : Mă, ești sigur !
- FELIX : Absolut. Ei, nu vrei să mergi la culcare ?
- TONY : He, he, ești definitiv și mîndru, de parcă ar fi adevărurile tale.
- FELIX. Nu-s ale mele... Sînt ale tuturor... Dacă ar fi numai ale mele, n-aș fi sigur de ele.
- TONY : Și dacă mîine se găesc, mă, cîțiva oameni destoinici care să te spînzure de primul balcon, ce s-alege de adevărurile tale ?
- FELIX : N-avea grijă !... Nici un asasinat nu desființează un adevăr... (*Glumeț, ca să învieze atmosfera.*) Numai pe tine te-au desființat cîteva pahare de vin !
- BĂTRINA : Tony !
- TONY (*tresărind*) : Cum ? !
- BĂTRINA : Ridică-te !
- TONY : He, he... nu pot.
- BĂTRINA : Ridică-te ! (*Tony, speriat, se ridică șovăind.*) Pune mîna pe umărul meu ! (*Tony se sprijină cu un deget.*) Sprijină-te ! Vino !
- TONY (*șovăie și recade pe scaun*) : Vezi ?... Nu ți-am spus ?
- BĂTRINA (*cu oarecare repulsie*) : Poftim în ce hal e !... Adoarme în scaun !... (*Către Geta.*) Ar trebui să-l schimbi... Să-i dai ceva să mănînce și să-l culci... Să ațipescă nițel... Altminteri, Dumnezeu știe cum avem să plecăm. (*S-aud tunete îndepărtate.*) De-ar trece și noaptea asta ! Vino, domnule Comănescu !... S-o lăsam pe Geta să-și facă datoria.
- FELIX : Imi pare rău... trebuie să plec.
- BĂTRINA (*sarcastic*) : Da, știu, te așteaptă un copil bolnav !
- FELIX : Dar am să fac în așa fel ca să revin. Noapte bună. (*Iese.*)
- BĂTRINA : Are să revină !... Parcă l-a rugat careva ! (*Privindu-l pe Tony.*) Poftim în ce hal ! Mi se face rău numai cînd îl văd ! (*Iese.*)
- GETA (*a rămas locului, în picioare, țepănă, privindu-l fix pe Tony prăbușit în scaun*) : Tony !... Tony !... De ce te prefaci că dormi... De ce te prefaci beat ?
- TONY (*o pleoapă a dezvelit pe fața lui bărboasă un ochi viu, atent și licid*) : Cum ai ghicit ?
- GETA (*rece*) : Ce nevoie ai avut de teatrul ăsta ?
- TONY (*trist, posomorît*) : Nu-i teatru... sau cel puțin nu în întregime. Am
- bătut... Asta-i sigur. În fine, nu-i vina mea dacă nu m-am putut îmbăta. Voiam să mă sinucid și aveam nevoie de curaj... Pe urmă mi s-a făcut teamă... M-am temut să mă îmbăt. Știi, și teama dă un fel de beție !... Mi se părea îngrozitor să mor fără măcar să-mi dau seama cum... din cine știe ce capriciu de bețiv, incapabil măcar să-mi aleg deliberat momentul și modalitatea. De la inconștientă la neființă e un pas... După primele pahare mi se părea că am și început să mor... Am fugit... Orașul era un scrînciob uriaș, care mă azvîrlea de la un capăt la altul... În gară era cît p-aci să pună nemții mîna pe mine... Credeau, pesemne, că sînt un spion.
- GETA : Și te-ai gîndit desigur că n-are nici un rost să te lași împușcat de ei, cînd ești atît de hotărît să-ți iei viața singur.
- TONY : Da, sigur... De fapt, mi se părea absurd să scap dintr-un război mondial, ca să fii împușcat în grabă, din greșeală, de niște oameni înfrinți... Abia am scăpat. De data asta am urcat pasarella... Și am așteptat să treacă un tren.
- GETA : Voiai, pesemne, să fii sigur că dacă nu mori din cădere, mori neapărat strivit de tren.
- TONY : Exact... Voiam să evit ridicolul unei sinucideri neizbutite. Dar poate n-o să-ți vină a crede : n-a mai trecut nici un tren... Înțelegi ? Se gătiseră toate. Ultimul eșalon plecase înainte cu cîteva minute. Pînă la urmă, a trecut, încărcată cu nemți disperati, o biată locomotivă... o mîrtoagă ofticoasă...
- GETA : Dar ai descoperit că-ți propuseși să fii călcat de un accelerat.
- TONY : Nu, nu... Eram dispus să mă las călcat... îți jur... încălecasem chiar un picior peste parapetul pasarelei...
- GETA : Dar tocmai atunci te-a tulburat farmecul vreunei amintiri din copilărie...
- TONY : Nu... Atunci a trecut un cefe-rist... E ridicol, nu ?... Un om cu piciorul în scară, gata să încalece pentru celălalt tărîm, surprins cu o întrebare calmă, banală, dezarmantă : „Ce mai faci, domnule Tony ?” Nenorocitul mă cunoștea. Ce să răspunzi ca să nu pari idiot ? Am preferat să par beat. Cel puțin nu mai eram obligat la un răspuns inteligent... De ce mă privești așa ?
- GETA : Tot timpul am impresia că-mi ascunzi ceva.
- TONY : De-aia !?... Va să zică, nu mă crezi ?... De ce mă privești așa ? Nu crezi că am vrut să mă sinucid ? Uite !

(*Scoate gloatele din magazie și i le arată pe palmă.*) Nu-i nici o farsă. Sint gloante autentice. (*Le reintroduce în revolver.*)

GETA (*ironică*): Nu-ți mai lipsește nimic decît o picătură de curaj.

TONY: Nu vrei să mi-l dai tu?

GETA (*ironică*): Și care e ultimul termen pe care ți l-ai acordat?

TONY (*serios*): Au fost mai multe... Ultimul e în noaptea asta. (*O vede calmă, așternînd fața de masă. Neliniștit.*) Ce faci?

GETA: Nu-i obligatoriu să pleci pe lumca cealaltă cu burta goală. (*Se duce în cămară, se înapoiază, îi pune tacim dinainte.*)

TONY (*care a urmărit-o posomorit*): Cît trebuie tu să mă disprețuiești!... Știi tu cu ce seamănă masa asta?... Cu cina unui condamnat la moarte.

GETA (*prozăică*): Ia și mîncă!

TONY: Chiftele de cartofi!

GETA: Sint excelente!

TONY (*jignit*): Lasă-mă în pace, nu vreau!.. Tu jignesti în mine dispozițiile cele mai nobile. Mă pregătesc de moarte și ea îmi vorbește de chiftele!... Te simt dură și nemiloasă! În asemenea momente îmi vine să te omor.

GETA (*neclintită*): Uite, ai și nițel vin!

TONY (*pe gînduri*): Geta... ieri noapte n-ai visat nimic urît?... Am fost la tine în dormitor, știi?... Uitaseși ușa descuiată... Era noaptea luminoasă... Dormeau adînc, cu o față albă... fruntea și ochii-ți erau în umbră... Parcă erai moartă... M-am apropiat de patul tău... Te-am contemplat... Nu știu ce înger te-a păzit... Mă gîndeam să te omor și să termin cu chinul meu... Ar fi fost și asta o soluție, nu?

GETA: Poate. Stăteai în picioare la capătul studioului și nu știai ce să faci: să mă violezi, sau să mă ucizi?

TONY (*ride galben*): Ai știut!... Ce tare ești!

GETA (*calmă*): Mă duc. Te las să mînci în liniște. După ce termini, du-te și fă-ți baia.

TONY (*o reține cu un gest scurt*): Geta... Nu-i așa că mă crezi laș... nu-i așa că nu crezi că-mi voi lua zilele?

GETA: Tu o spui!

TONY: Și dacă peste un minut, cînd te vei întoarce, m-ai găsi cu dinții în sus?

GETA (*sec*): Așază-te la masă și termină. Și nu uita să te speli!

TONY: Ce idee, să mă îmbăiez înainte de execuție!

GETA: Vei călători poate mai ușor. (*Iese.*)

TONY: Nici măcar nu mi-a cerut revolverul. (*Stă în scaun, își aduce piciorul drept pe genunchiul stîng, începe să-și deșire șiretul, cu aerul vag că a pornit să se descalte.*) Ar trebui să-i fac în ciudă... Ar fi desigur, o prostie... Dar ar merita s-o fac... Să-mi zbor creierii și, cînd o veni, să mă găsească prîvind-o rinjit. Dar mai mult ca sigur că n-am să fac nimic. Oare să-mi fie într-adevăr teamă?... Rușii nu pot să fie departe... Asta-i sigur!... Adevărul e că mi se pare absurd să mor cînd mă simt plesnind de sănătate, plin de vitalitate... Am vrut să mă sinucid și ieri. Dar mi s-a părut caraghios: să te scoli dimineața la oră fixă, să te duci în oraș, să caști gura prin tîrg, să te întorci acasă la masă, să mînci cu poftă, apoi, în timp ce sorbi o cafe-luță, să hotărăști calm, ca și cum ar fi vorba de o plimbare pînă în colțul străzii: „Peste un ceas mă sinucid”. N-am putut... Dar pentru ce am putut să omor copilul?... Uite acum: mă gîndesc că trebuie să mor și mi-e foame. Dar n-ar trebui să-mi fie foame. E nepios să-ți fie foame cînd trebuie să mori. Moartea e ceva serios, nu? Ar trebui nițică solemnitate. Dar nu-i rost de nicăieri. Nu găsesc în mine nici cea mai mică convingere că trebuie să mor. (*Cu un pantof în mînă, preocupat.*) Dar hai să medităm serios, să vedem... Uf, ce zăpușeală e... (*În clipa asta apare neamțul: țeașan ca întotdeauna, fără să privească nicăieri, ignorînd total orice prezență. Va traversa holul și se va îndrepta către ușa dinspre grădină. În tot timpul acesta, Tony Leordeanu, cu sentimentul că, nefiind înțeles, vorbește de fapt singur, îl va urmări din ochi și va continua să vorbească.*) Să vedem pentru ce ar fi obligatoriu să mă sinucid?... Din remușcare? Nici nu merită să vorbim! O fi foarte trist că nu simt nici o remușcare, dar așa e... Cîteodată văd copilul ăla... în cămașă de noapte, lungă, albă... Doamne! ...Și pentru asta trebuie să mor? Pentru ce să mor? Ca să ispășesc? Nici asta nu merită să discutăm. Ar trebui să am conștiința că am păcătuit, dar nu am, asta e... În privința asta, neamțul ăsta ar putea

spune și el cite ceva. Ca să evit un denunț, un dezastru?... Dar cine îmi garantează că nevastă-mea e într-adevăr atât de bună să mă denunțe?... De ce oare copilul acela n-a scos nici măcar un scîncet?... Poate dacă striga... Poate că singurul motiv serios de sinucidere ar fi convingerea că sînt o nulitate. Dar și asta e discutabil, foarte discutabil. Cine ar putea să garanteze că, dacă s-ar face revoluție în țara românească, eu n-aș ajunge un Talleyrand? Pentru ca demonstrația neputinței mele să se poată face, ar trebui să se răstoarne toată istoria lumii... Și pentru că demonstrația este imposibilă, alibiul meu este infailibil. E ca și cum m-ar fi omorît careva de copil. Cine ar fi putut să-mi reproșeze că n-am ajuns un Mozart? Și de-aș admite chiar că sînt un om mediocru... Să fim serioși: e interzis oamenilor mediocri să trăiască? Pe cîntea mea, cu cît mă gîndesc mai mult, cu atît găsesc mai puține rațiuni să mă sinucid. De mi-aș zbură creierii în clipa asta, sinuciderea mea ar fi un act gratuit, cel mult un gest elegant, menit să cruțe nevastă-mi apropierea unui bărbat pe care îl detestă!... Și cu toate astea, mi-e frică... Hm, oare asta să fie frica?... Barem, dacă n-aș fi omorît copilul! Ce zăpușeală!... Cel mai bine ar fi dacă aș putea fugi... Dacă aș putea?... În definitiv, și fuga ar putea fi considerată ca un fel de sinucidere, nu? (*Ajuns la ușă, neamțul rămîne o clipă locului. Privește peste umăr, parcă ar vrea să spună ceva lui Tony, încrenenit la masă. Dar nu spune nimic și dispare.*) Ce zăpușeală!... Puteam să jur că, din toată nemțeasca lui, e gata să stoarcă barem un singur cuvînt românesc... Dar n-a spus nimic!... Ce cuvînt o fi fost ăla pe care nu l-a spus și pe care l-a luat cu el?... Și unde a plecat în capul gol? (*Intră Geta și vede mîncarea neatinsă în farfurie.*)

GETA: Încă n-ai terminat?

TONY: Nu, dragă, îmi propun mereu termene, dar mi-e greu să-mi protestez singur polița.

GETA: Și nici baia nu ți-ai făcut-o!

TONY (*imposibil*): Geta... Mai la urma urmei, pentru ce ții tu atîta să mor? Am impresia că mi-ai spus tu o dată, dar, închipuiește-ți, am uitat. Și sînt

incapabil să-mi aduc aminte... Ce te susține cu atîta forță: ura împotriva mea, ori altceva? Ce altceva?... Vrei să-i faci loc în patul tău lui Felix?

GETA (*pălmuită*): Ce spui?

TONY: Da, de două ceasuri stau și mă gîndesc... Mama are dreptate... il iubesti. De asta vrei să mă omori!

GETA (*albă*): De asta spuneai tu adineauri... cînd făceai pe bețivul...

TONY: Da, chiar în clipa în care am intrat pe ușă mi-a venit ideea... voiam să surprind pe fața voastră semnul adulterului. De ce să nu folosesc prilejul? Spune, asta urmărești, să scapi de mine?

GETA (*rănită*): Tony...

TONY: Atunci înțeleg de ce m-ai alungat din dormitor... Cîteva luni de abstenență seamănă bine cu o nouă feciorie... Vrei să i te dai neprihănită.

GETA (*gituită*): Tony...

TONY: Lasă, dragă, lasă, nu-i nevoie să evoci iar marile principii care guvernează lumea. Vrei să mă înlături, asta-i tot. Ca să fii a mea, a trebuit să cadă Vintilă, ca să fii a lui Felix, trebuie să mor eu. Nimeni nu te poate obține decît cu prețul unei vieți de om? Trebuie întotdeauna să moară cineva la nunta ta?

GETA (*strivită*): Tony...

TONY: Dacă aș ști că asta e tot, aș fi în stare să renunț la sinucidere. M-ai denunța? Ei și!? Aș fi în stare să declar că ai vrut să-l atragi pe Felix într-o cursă... Știi că Felix e comunist?... Aș spune că ani de zile m-ai ajutat să vind pe sub mînă bijuterii jefuite de nemți, în lagărele lor de exterminare! Aș spune că vrei să folosești norocul de a avea un tată asasinat de haidamaci, pentru a născoci o acuzație monstruoasă cu care să te scapi de un soț incomod... Te-aș compromite în ochii băiatului, încît nu te-ar mai putea spăla tot Siretul. (*O vede albă, încremenită, privind-l cu ochi mari, speriați, pe retina cărora s-au relevat fantome. Nițel speriat, nițel obosit.*) Ei, lasă, lasă, mă sinucid, mă sinucid... (*Se ridică obosit, cu pantoful în mînă... Șchioapătă cîteva pași. Se oprește.*) Ei, nu-mi ceri revolverul, nu mă reții? Vrei chiar să mă omor? (*Aruncă pantoful, cîntărește revolverul în mînă.*) Face prea mult zgomot. Știi ce? O să-mi tai vinele în baie! Ca strămoșii noștri, romanii. Am citit undeva că e

o moarte foarte agreabilă. Poftim, și-l las amintire! (*I-l aruncă pe masă.*) Pune-l la păstrare printre paharele de baccara și lingurițele de argint. Poftim și cămașa! (*Își dezbracă cămașa și și-o aruncă pe scaun.*) Contabilizează-o la moștenire... Ca tilharii lui Cristos! Adio! (*Cînd să iasă, vede calendarul în perete.*) Azi în cît e? Trebuie ruptă fila... (*Dă s-o rupă, dar are un gest de zădărnicie.*) Prostii! Ce importantă are dacă calendarul e cu o filă în plus ori în minus? Adio! (*Dar se oprește.*) Am impresia că voiam să-ți mai spun ceva... dar am uitat ce. (*Ridică din umeri.*) Dracu știe!... De ce naiba mi-o fi foame? (*Iese. Se aud pașii Bătrînei. Geta sesizează. Decisă, ia un șervet și-l aruncă peste revolver.*)

BĂTRÎNA (*a apărut, țepănă, sprijinită în baston*): Ce face Tony?

GETA: A intrat în baie.

BĂTRÎNA: L-ai văzut în ce hal arăta?... Acum crezi ce-ți spuneam? A vrut desigur să-și ia zilele. De ce?... Vorbeai de un secret? Există într-adevăr unul? Ce-l poate face să sufere atît?

GETA: Să sufere!?... Dacă frica e o suferință... atunci suferă.

BĂTRÎNA: Frică?... De ce?... Adevărat, trăim în plin război... Dar asta înseamnă că trebuie să ne luăm zilele?

GETA: De ce nu-l întrebi pe el?

BĂTRÎNA: Ai văzut doar în cel hal era? Ce bază poți pune pe vorbele lui?

GETA: Poate că nu era atît de beat.

BĂTRÎNA: Nu înțeleg.

GETA: Nu era beat deloc. A jucat teatru.

BĂTRÎNA: Teatru?! Vorbele tale mă pun pe gînduri. Ce poate să-l neliniștească pe Tony într-atît încît să-l aducă pe pragul smintelii? Poți să-mi spui?... Vorbeai de un secret — de un secret teribil... Spuneai că dacă ai ști unul, l-ai spune. Pînă la urmă nu mi-ai spus nimic. Dar de ce mă gîndesc mai mult, de aceea îmi pare că trebuie totuși să existe unul. Nu vrei să-l spui?... De ce taci?... Va să zică, m-ai mințit.

GETA: Nu.

BĂTRÎNA: Atunci de ce taci? Cînd o întreb ceva, ori tace, ori îmi vorbește ca Pytia: în dodii. Ce noapte! (*Tunete îndepărtate.*) Nici nu mai disting: tunete... tunuri...

GETA: Bine... am să-ți spun... (*Bătrîna o privește fix.*) Singură am purtat destul povara... Secretul de care îți vorbeam nu e o fantomă... Există!

BĂTRÎNA: Vorbește!

GETA: Dacă ar depinde de mine, aș vrea să-ți fac adevărul mai dulce, ca să-l suporti mai ușor... Tony a comis o crimă... A ucis oameni... E complicele lui Vintilă, și poate și al acelora care l-au asasinat pe tatăl meu... Asta e adevărul și nu mai stă în puterile mele nici să-l ascund, nici să-l modific. (*Bătrîna a rămas în picioare, țepănă, cu ochi reci.*) Să nu crezi că mint. Vintilă Șova mi-a spus și Tony a recunoscut. (*Intrigată, uimită, incremenită, albă, privește în ochii Bătrînei și înțelege totul.*) Știi!

BĂTRÎNA (*cu un fel de milă*): Da, draga mea. Știam.

GETA: Știi...

BĂTRÎNA: De cîte ori te auzeam vorbind de un secret, tremuram nu cumva să fie asta. Pînă și pe Comănescu am încercat să-l descos... Acum l-ai aflat și tu. Tot timpul m-am temut c-o să-l afli, tot timpul am bănuțit că-l știi.

GETA: Și dumitale cine ți-a spus... Tony?

BĂTRÎNA: Nu. Nici nu bănuiește că știu. Și trag nădejde că nici n-o să afle vreodată.

GETA (*ride mărunt, nervos*): Și el care se teme pentru inima dumitale! De cînd știi?

BĂTRÎNA: Încă din noaptea aceea... L-am auzit cînd s-a înapoiat... L-am găsit în camera lui... prăbușit pe podea... își pierduse cunoștința... Cizmele erau murdare de sînge. N-am chemat nici un servitor. Am încuiat ușile, ca să nu mă surprindă nici unul... Și l-am tîrît în pat... Din fericire, hainele nu erau minjite... Le-am examinat cu lupa răposatului. Cizmele le-am lustruit cu minile mele. A făcut febră toată noaptea.

GETA: Și ai devenit complicele lui.

BĂTRÎNA: Da. De la început. Am fost alături de el, chiar neștiută, tot timpul, și o să fiu pînă la sfîrșit. A doua zi, de dimineață, a venit să-mi mărturisească că se îmbătase îngrozitor. M-am prefăcut că-l cred. Vedeam că-l macină frica și remușcările. Abia după cîteva zile, s-a îmbolnăvit de-a binelea. Unele

- bîgiieli surprinse la căpătîiul lui mi-au întărit presimțirile. Mai mult n-am dorit niciodată să știu... Mi-am spus că dacă voi ști mai puțin, voi fi mai tare.
- GETA : Dar ai știut că a săvîrșit o crimă ! Și ai acceptat totuși să-mi dai de soț un ucigaș.
- BĂTRÎNA : Era fiul meu... Îl pîndea, poate, nebunia... Erai în clipa aceea singura ființă din lume care avea putere asupra minții lui șovăitoare... Și, pe urmă...
- GETA : Era mai ieftină o soție decît o infirmieră.
- BĂTRÎNA : Nu... nu mai ieftină...
- GETA : Mai bună !... O biată fată singură și fără experiență, care își închipuie că iubește, numai pentru că mila seamănă cu iubirea... e cea mai bună infirmieră cu puțință, nu ?
- BĂTRÎNA : Nu cea mai bună... cea mai sigură.
- GETA : Îți spuneai că chiar dacă o să aflu vreodată ceva... o să fiu obligată să tac.
- BĂTRÎNA : Da.
- GETA : De aceea mi-ai scris... de aceea m-ai invitat la Leorda, la moșie.
- BĂTRÎNA : Da... Eu am făcut asta : ca să i te aduc.
- GETA : Și ideea căsătoriei nu cumva i-ai sugerat-o tot dumneata ?
- BĂTRÎNA : Nu... nu... La drept vorbind, nu credeam că-i absolut necesară o căsătorie.
- GETA : Înțeleg... Credeai că ar fi fost suficient să-i fiu ibovnică.
- BĂTRÎNA : Ar fi fost, poate, o soluție... Dar nu una pentru tine. Și apoi, el te iubea... sau își închipuia că te iubește...
- GETA : Și-și închipuia că mă iubește, pentru că-și închipuia că-i pot sluji de paravan... Nu i-ai sugerat niciodată ideea asta ?
- BĂTRÎNA : Crezi că n-o putea imagina și singur ?
- GETA : Și nu ți-a fost milă de mine ?
- BĂTRÎNA : Ba da.
- GETA : Nu te-ai gîndit că într-o zi aș putea să aflu și să sufăr ?
- BĂTRÎNA : Tu te plîngi... tu care știi numai de cîteva ceasuri?... Ce știi tu ce-au fost sutele mele de nopți albe... cînd îl știam departe de mine... slab, înfricoșat, incapabil să-și stăpînească taina, gata să cedeze influenței tale ?...
- GETA : Și nu ți-a fost silă să te mai uiți la el ?
- BĂTRÎNA : Mamele nu pot divorța de fiii lor.
- GETA : Și nu l-ai blestemat niciodată ?
- BĂTRÎNA : Ce-ai fi vrut, să-l omor ?... Eram bucuroasă să nu știe nimic, nici măcar să nu bănuiască că știu... să-i las impresia că nu știe nimeni... Era poate prima condiție a vindecării lui... poate singura condiție a existenței lui... Dar tu n-ai vrut să-l cruți.
- GETA : Să-l cruți !
- BĂTRÎNA : Acum îi înțeleg spaima... Probabil că l-ai și amenințat.
- GETA : Credeai oare că am să aflu și că n-am să mă răzvrătesc ?
- BĂTRÎNA : Am bănuir... Prea tîrziu mi-am dat seama că nu ești tu femeia de care are nevoie...
- GETA : Care să tacă în schimbul cinstei de a rămîne soția unui Leordeanu.
- BĂTRÎNA : Tot timpul m-am temut... Cînd mi-am dat seama, am încercat în fel și chip să vă despart... Cînd mi-a spus Comănescu că Vintilă trăiește, m-am îngrozit... Cînd am știut că Vintilă a dat tîrcoale casei... am tremurat... Acum nu mai are importanță... Totul e să plecăm... Dacă s-ar culca nițel, ar fi foarte bine. La drum are să aibă nevoie de puteri. Mă întreb ce-o fi făcut cu revolverul. În fine... vom pleca ! Poți să te bucuri... ai să fii liberă.
- GETA : Vrei să spui... concediată.
- BĂTRÎNA : De ce te superi ?... Nu ți-ai dorit asta ?... Aș mai avea o rugămintă.
- GETA : Crezi că mai ai dreptul la vreauna ?
- BĂTRÎNA : Să nu-i spui că știu.
- GETA : Și dacă îi voi spune ?
- BĂTRÎNA : Ai dreptate. Poate că n-ar mai fi așa o nenorocire. Și-ar da, în sfîrșit, seama că nu mă mai are decît pe mine, că numai eu îl mai pot salva. Cît privește toată povestea asta... e mai bine să taci. S-ar găsi oricînd oameni să creadă că te-ai căsătorit cu Tony din interes, că i-ai făcut un copil ca să-l poți moșteni și că vrei să-l omori ca să scapi de el. (*Tunete.*) Ce noapte !... Mă duc să mă întind nițel și eu... Vezi, dacă iese Tony din baie, îndeamnă-l să se culce... Neamțul a mai ieșit ? Se vede că s-o fi culcat și el ! Asta-i bine. Atîta timp cît n-o ia din loc, înseamnă

- că nu e nici o primejdie. Asta-i bine. Cu toții o să avem miine nevoie de puteri... Și, bineînțeles, dacă vrei să pleci... n-am nimic împotriva să-ți ofer și ție un loc pină la Bacău, ori pină la Focșani. (*Tunete puternice. Iși face o cruce mare.*) De m-aș vedea miine pe vremea asta! (*Iese. Geta a rămas încremenită. Intră Felix.*)
- FELIX (*izbit de încremenirea ei*): Geta! (*Nici măcar nu-l aude.*) Geta!
- GETA (*absentă*): Tu ești?
- FELIX: Ce se întâmplă aici?
- GETA (*parcă ar căuta în ea însăși*): Îți amintești... când îți spuneam că simt furtuna apropiindu-se? Acum e deasupra capului meu.
- FELIX (*neliniștit, privind în jur, parcă ar putea descifra ceva*): Unde-i Tony?
- GETA (*tristă și ironică*): Se sinucide...
- FELIX (*cu un suris îngrijorat*): Geta, draga mea... În noaptea asta ești ciudată...
- GETA: Tu știi că furtunile au un parfum?... Asta alungă un miros de flori ofilite, de sînge uscat și de cimitir vechi.
- FELIX: Geta...
- GETA: Felix, vreau să-ți spun ceva... Ceva ce n-am mai spus nimănui din afară. Ceva de care mă tem... Ceva de care, dacă nu mă eliberez îndată, n-o să mai am poate niciodată tăria să mă eliberez... Vreau să-ți spun încet: căci dacă aș spune tare, mă tem că ar lua lumea foc... Vreau să-ți spun repede: ca să nu mai am măcar prilejul de a da înapoi... Tony e un ucigaș. Auzi? E un ucigaș, îți spun. Auzi tu? Un complice al lui Vintilă. Și Bătrîna știa tot.
- FELIX: Geta... Ce vorbești!...
- GETA: Să nu crezi că aiurez!... Nu pot să trăiesc cu un ucigaș... Nu pot să accept să tac, să fiu complice... Mi-e frică. Ar fi în stare să mă omoare. M-a amenințat c-o să mă compromită în ochii copilului... M-a acuzat că vreau să-l împing la sinucidere pentru că te-aș iubi pe tine...
- FELIX: Geta, draga mea, liniștește-te!
- GETA: Felix, bunule Felix, iubirea ta e condamnată pentru totdeauna... Ar fi în stare să spună că am inventat împreună totul, pentru ca să-l îndepărtăm din calea noastră... Nu vreau să te compromit și pe tine, nu vreau să
- te corup și pe tine să faci, nu vreau să fii și tu complice...
- FELIX: Dar e o nebunie! Tu ești incapabilă să faci cel mai mic rău.
- GETA: Nu știi, nu știi, nu garantez... Am trăit cu el ani de zile... Știi — n-ai observat? — când trăiesc mulți ani împreună, soții ajung parcă să-și semene. Poate că m-am schimbat și încă n-am aflat. Mă tem... M-aș teme să pun mîna și pe capul copilului... m-aș teme să nu-i transmit morbul cine știe cărei infamii contagioase.
- FELIX: Draga mea, liniștește-te... (*S-apropie tunetele.*)
- GETA: Auzi ce tare tună? Vine furtuna.
- FELIX: Geta...
- GETA: Felix... știi ce am aici? (*Trage șervetul. Revolverul rămîne pe fața de masă albă, între ei, ca o pată neagră, ca o țară a nimănui într-un ținut polar.*) Știi pentru ce mi-a fost lăsat?... Ca un indemn la tăcere.
- FELIX (*stăpînit, temîndu-se să se re-peadă pentru a nu declanșa o reacție primejdioasă*): Geta... mă ascuți?
- GETA: Fii liniștit... Nu știi că n-am voie să mor?
- FELIX: Geta... dacă în zorii nopții ăștea înăbușitoare s-ar ridica din țărni cei cincizeci de milioane de morți din războiul ăsta... cei morți pe pămînturi neștiute și pe mări îndepărtate, cei schingiuiți, cei arși în cuptoare, cei înfometăți, cei îndurerați, și cei umiliți... Și de s-ar întoarce la casele lor, sub cerul lor, lingă arborii lor... Cu ce crezi că ar începe noua lor existență?...
- GETA (*cu un zîmbet palid*): Vrei să-mi spui o poveste, Felix?
- FELIX: Vreau să-ți spun că nimeni nu poate îngădui ucigașilor să supraviețuiască și să-și facă meseria. Să economisești viața unui ucigaș înseamnă un-ori să-i pregătești cu mîinile tale victimele viitoare. Vrei tu asta?
- GETA (*înfrîntă*): Nu.
- FELIX: Atunci trebuie să trăiești și să vorbești. Să vorbești, pentru ca să stai în rîndul oamenilor. Sau tu vrei să rămii, cu tăcerea ta, printre ucigași?
- GETA: Nu.
- FELIX: Atunci, dacă trebuie să începi într-un fel, să începi cu adevărul.
- GETA: Felix... Adevărul ăsta e ascuțit ca o sabie!
- FELIX: Nu e nici o nenorocire: o să taie mai ager.

- GETA : Sint sigură.
- FELIX : Cu atit mai bine : nu trebuie să te mai convingi. E destul să-ți reamintești.
- GETA (cu amintirea încă grevată de amenințarea tuturor consecințelor) : Da, dar va fi îngrozitor.
- FELIX : Dacă adevărul ar fi atit de lesne de spus, ar umbla pe toate cărările.
- GETA : Crezi că sint atit de tare, Felix ?
- FELIX : Să înveți să spui adevărul e uneori tot atit de greu ca și să înveți a umbla.
- GETA : Felix... trebuie neapărat să-l spun ?
- FELIX : Da. Un adevăr spus între patru pereți e o pasăre captivă... Dă-i drumul să zboare !
- GETA : Felix, tu știi ce înseamnă asta ?... S-ar putea ca într-o bună zi băiatul meu să sufere.
- FELIX : Cine îți poate garanta că nu va suferi dacă vei tăcea ?
- GETA : Și Bătrina... are într-adevăr inima slabă.
- FELIX : A fost destul de tare ca să suporte moartea și nefericirea altora.
- GETA : Și tu, Felix... (Privind parcă dincolo de el, cu viziunea precisă a tuturor consecințelor.) Pentru ca niciodată să nu stăruie o umbră peste spusele mele... pentru ca niciodată calomnia să nu corupă sufletul copilului meu... pentru ca niciodată calomnia să nu te atingă cu aripa ei murdară... dragostea ta, Felix, va rămîne nedesăvirșită pînă la sfîrșitul zilelor noastre... În casa mea nu vei călca niciodată și numele meu îl vei gîndi cu sfială...
- FELIX (cu un suris palid) : Cît timp supraviețuiești, toate nădejtile sint îndreptățite.
- GETA : Nădejdea mea e că mă vei uita... definitiv... așa cum uită morții.
- FELIX (cu un suris palid) : Ai uitat că n-am voie să mor ?
- GETA : Dacă muream, îți cruțam un chin. Acum, cu fiecare zi din viața mea, îți lungesc o durere.
- FELIX : Sint, se vede, datorii mai presus de suferințe. Alegerea ta e făcută.
- GETA (cu gestul cu care s-ar aduna sub o manta impermeabilă și rece) : E făcută.
- FELIX : Bine, acum te las... (Urea să plece. Dar se mai întoarce o dată.)
- Doamna Leordeanu trebuia să plece cu prefectul, nu?... A fost arestat de muncitori !... Da. Avangărzile rusești sint la marginea orașului.
- GETA (cu pleoapele plecate) : E timpul să pleci. (Felix o mai privește o clipă. Se întoarce brusc și iese. Intră Tony, în halat lung, de casă.)
- TONY (cu o privire neliniștită) : A fost cineva aici ?
- GETA (fără să se întoarcă) : De ce-ți tremură glasul ?
- TONY : Cînd am plecat de-aici, voiam să intru în baie... Dar eram atit de obosit, încît m-am întins nițel pe dormeză... și am ațipit. Am avut un vis îngrozitor... Se făcea că alerg pe o stradă nesfirșită, pustie, de-a lungul unui zid. Și eu alergam mereu... Mereu bijbiiam... mereu alergam... Prostii ! M-am trezit leocă. (Cu un suris palid.) Se moare destul de greu, nu ?
- GETA (mereu fără să se întoarcă) : Bănuiesc. La unii, lașitatea ține loc de vitalitate.
- TONY (îngîndurat) : Cînd am vrut în sfîrșit să intru în baie... am văzut ușa de la camera neamțului deschisă... E o dezordine de nedescris... Și el e întins, mort, mai țeapăn ca niciodată. Cred că s-a otrăvit... (Umilit de atita tăcere.) Mama unde e ?... A fost cineva aici ? Mi s-a părut că aud glasuri.
- GETA : A fost Felix.
- TONY : Atit de tirziu !... De ce taci ?... Ți-a adus vreo știre ?
- GETA : Prefectul a fost arestat de muncitori.
- TONY : Ce straniu... Un oraș în care nu doarme nimeni... decit, poate, morții... Crezi c-o fi adevărat ?... Vreau să spun, crezi că prefectul... nemții...
- GETA : Ascultă ! (S-aud bubuituri apropiate.)
- TONY (șoptit) : Rușii !... (Fixat de o amintire încă proaspătă.) Asta oare să fi vrut să-mi spună neamțul ? (Copleșit.) Și cînd te gîndești că am pierdut o zi întreagă, învîrtindu-mă beat, în loc să fi fugit !...
- GETA : Consolcează-te. Nu puteai fugi atit de repede ca să ajungi atit de departe.
- TONY : Atunci să mă întorc la briciul meu, nu ?
- GETA : Pentru cine nu vrea să moară, nici briciul nu taie.

TONY : Atunci e de preferat, poate, revolverul, nu ? Cel puțin e expeditiv. De ce nu mă privești ? Ți-e teamă că, dacă ai întoarce capul, ți s-ar înmuia inima... inima ta de femeie ? (*Culege revolverul cu o mână leneșă.*)

GETA : Nu te gîndi să mă împuști pe la spate. (*Tony a încrănit.*) Felix știe tot.

TONY (*șovăie, se întoarce, ascultă bubuitul, iese. Geta pare că e gata să cedeze încordării nervoase. Dar, în clipa următoare, se aude de afară glasul Bătrînei : „Geta !... Geta !“ Intră Bătrîna. E îmbrăcată de plecare, severă, solemnă și nițel nerăbdătoare.*)

BĂTRÎNA : N-ai auzit cînd te-am strigat ?... Trebuie închise ferestrele, că le izbește vîntul. Și ar trebui să vezi ce-i cu Tony... Să fie gata îmbrăcat. E timpul. De la un moment la altul trebuie să vină mașina să ne ia... Evident, dacă te-ai răzgîndit, vom găsi loc și pentru tine... (*Observă strania ei rigiditate.*) Ce s-a întimplat ?... A fost poate domnul Comănescu ? (*Un zîmbet de superioară ironie.*) Ați avut o explicație !... A plecat... Înțeleg : o fi vorba de secrete pe care nu se cade să le știu ! (*Dar e ceva în atitudinea Getei care interzice orice ironie.*) Ar trebui să fim rezonabile. Noaptea asta încărcată de fulgere ne face nervoase. Și neamțul doarme, doarme mereu... L-ai mai auzit cumva ? Să vezi c-o să plecăm înaintea lui.

GETA : Aș vrea să-ți spun ceva.

BĂTRÎNA (*neliniștită*) : Ce înseamnă asta ?...

GETA : Vreau să-ți spun un lucru pe care oricum va trebui să-l afli... Nu vrei să iei loc ?

BĂTRÎNA : Nu. Prefer să ascult în picioare.

GETA : Știi cîți oameni a omorît fiul dumitale ?

BĂTRÎNA : Vorbește, nu-ți fie milă.

GETA : O familie.

BĂTRÎNA (*palidă, cu un suris de neîncredere*) : Asta... e o metaforă, nu ?

GETA : Nu. E un adevăr.

BĂTRÎNA (*parcă n-ar fi auzit bine*) : Cum ? !

GETA : Întîi, a pierit femeia. Venise să-i deschidă ușa. Apoi, a fost asasinat bărbatul... Nici n-a mai avut timp să se ridice din fotoliu. A murit cu cartea în mînă. Abia cînd a apărut copilul...

BĂTRÎNA : ...Ce copil ?

GETA : Abia atunci ucigașul și-a pierdut cumpătul... Copilul nu era prevăzut în program... Era un copil de vreo opt ani... Îl treziseră împușcăturile... Era în cămașă de noapte, albă, lungă pînă la glezne... Cînd a citit în ochii copilului că ar putea să-l recunoască, ucigașul a tras. Nu l-a nimerit... Glonțul a fost găsit în perete... Cînd copilul a început să fugă...

BĂTRÎNA (*palidă, dar neînduplecată*) : Nu... nu cred.

GETA : Și dumneata crezi.

BĂTRÎNA (*surdă și aspră*) : Să vină Tony !... Să-mi spună el ! Cu gura lui !... Pe tine n-o să te cred nici-odată...

GETA (*implucabilă*) : Dacă vorbele mele ar putea albi noaptea, afară s-ar face ziuă.

BĂTRÎNA (*nezdruncinată*) : Și chiar dacă a ucis... Eu... auzi tu... eu... îl iert ! Iau păcatul asupra mea. Și dacă-l iert eu, o să-l ierte și Dumnezeu.

GETA (*rece*) : Eu nu sînt Dumnezeu. (*Continuînd.*) Și cînd copilul a început să fugă, ucigașul s-a azvîrlit pe urmele lui, l-a prins, l-a înghesuit între perete și divan... Ca să fie sigur că n-o să piardă glonțul, i-a aplicat țeava revolverului pe tîmplă și a tras. (*În clipa asta se aude din casă o detunătură.*)

BĂTRÎNA : Ce a fost asta ?

GETA (*dreaptă, cu pleoapele plecate*) : Începutul pedepsei.